
מסכת קינים

מבוארת

הרב דוד מקובר

תוכן העניינים

1. הקדמה..... ט
2. הבהרת המחלוקת בין פ' הרמב"ם לפירוש הרע"ב..... יא
3. הפירוש המבואר..... כ
4. דיון ותירוץ הקושיות על הרמב"ם..... לה
5. עיון:
- ביטול ברוב וקבוע..... מ
- שאלה על הקדשות..... נד
- חטאת העוף הבאה על הספק..... סו

בי"ד כסלו, שנת תשע"ד

נלקח מאיתנו חותני

הרה"ח ר' פנחס וינדרבוים ז"ל

אוד מוצל מאש, בגיל 14 נכנס לגטו, ואח"כ למחנות ההשמדה רח"ל, ולאחר 5 שנים של סבל בל יתואר, בו איבד את כל משפחתו למעט אחיו הרה"ח ר' ראובן, השתחרר כשבר כלי, באושוויץ, עם סיום המלחמה.

כנער צעיר, בודד בעולם, הגיע לארץ, לאחר שהיה במחנות העקורים בגרמניה. כאן, בתל אביב, לא שכח את ינקותו בבית אביו, מחשובי חסידי ראדזין בלודז', ודבק בחסידי ראדזין בשטיבל בת"א, היה בין מכתרי האדמו"ר הרב יששכר אנגלארד זצ"ל לאדמו"ר מראדזין, והקים את בית ראדזין ברח' אהרונסון בבני ברק. כמו כן היה דבוק באדמו"ר הבית ישראל זצ"ל, ובאדמו"ר גור שקרבוהו מאד, והיה ממקימי בית החסידים דגור ברח' שילה ברמת גן, בו הסתופף עד יומו האחרון. בפקודת האדמו"ר הלב שמחה זצ"ל, הקים את הקריה החסידית באשדוד, ועסק רבות בצדקה וחסד הן בגופו והן בממונו.

הקים את משפחתו לתפארת עם זוגתו מרת חנה צירל לבית גרינשטיין ע"ה, וזכה לראות בנים, נכדים ונינים הולכים בדרכי התורה והחסידות.

ת. נ. צ. ב. ה.

ראש הישיבה ביקש להדפיס את הסכמתו הקודמת לספר על שביעית,
כהסכמה גם לספר זה

ברוך דוב פוברסקי

ישיבת פוניבז בני ברק

בס"ד ג' מנ"א תשס"ז

לכב' ידי"ע מוהתיקי תלמידנו מלפנים הרה"ג ר' דוד מקובר נ"י

שלו רב,

הנה ידעתך כבעל כשרון ובנועם המדות וכאשר באתי לפני וראיתי
את גליונות הקונטרס על הל' שביעית שמחתי לראות כי הנך עמל בתורה
ובס"ד עלה בידך לברר יפה את עיקרי הדינים בשפה ברורה אשר כודאי
יהי' לתועלת בשנת השביעית הבעל"ט גם למי שאינו עוסק בעומק הסוגיות,
ואברכך בזה כי תזכה לעלות מעלה מעלה לתפארת בית אבות,

בברכה וביקר

דיין זצ"ל
ברוך דוב פוברסקי

הקדמה

מסכת קינים מכילה בסה"כ 3 פרקים קצרים, בהם כ-10 משניות הדורשות הסבר. אולם המסכת שונה ומיוחדת בתוכנה, ונחלקו והתלבטו המפרשים בהבנת הדברים. ולכן יש להקדים ולפרש מדוע הועלו השאלות האלו של תערובות החטאות והעולות דווקא בקיני עופות, שהרי בכמה מסכתות נידונו סוגיות שלמות על חטאות שנתערבו בעולות שהדין שימותו כולם, ולמה הועלו השאלות שנידונו במסכת קינים דווקא בקיני עופות.

וצריך להסביר כי כל קרבן שמוקדש ע"י הבעלים לחטאת או עולה. הרי מיד חלה הקדושה לסוג הקרבן האמור, אולם שונה קרבן קן חובה שמכילה 2 יונים אחת לחטאת ואחת לעולה, והאשה המקדישה אותם לחובתה, או ששילשלה מעות לקופת הקינים במקדש שירכשו עבורה ויקריבו קן לחובתה. הרי הקן נקראת קן סתומה, דהיינו הקן נחשבת קדשי מזבח, אולם לא נתפרש מי תוקדש לחטאת ומי לעולה, ומימילא לפנינו תופעה יחודית, שיש לנו קרבנות שמוקדשות לקרבן אולם לא הוחלט עדיין אם הן חטאת או עולה, ולכן יכולות להווצר שאלות שהועלו במסכת זו. שהם יחודיות לסוג זה של קרבנות.

עוד נקודה שייחודית לקיני עופות, שחטאת העוף הבאה על הספק מוקרבת ואינה נאכלת, ואילו בקרבן בהמה לחטאת לא שייך להביאה על הספק אלא יש קרבן אשם שהוא בא על ספק חטא. עוד יש להוסיף שבתערובת קרבנות בהמות הבעיה ניתנת להפטר ע"י רעיה עד שיפול בהם מום ואז יכולים להפדות ולהביא בדמיהם קרבנות אחרים במקומם, ואילו בעופות אין פתרון של פדיון עקב נפילת מום.

שני הפרושים העיקריים שנאמרו על מהלך המסכת, פירוש המשניות להרמב"ם, ופירוש הבר-טנורא המתבסס על פרשנות הראב"ד והרא"ש, נחלקים בשלש נקודות עיקריות,

א. קן "סתומה", המכילה 2 יונים שאחת אמורה להיות מוקרבת לחטאת ואחת לעולה. אולם הבעלים לא קבעו איזה לחטאת ואיזה לעולה, והניחו הדבר להכרעת הכהן. והכהן הקריב אחת היונים לחטאת, לדעת הרמב"ם היונה השניה עדיין לא הוקבעה כעולה. והכהן רשאי להקריבה גם לחטאת, הראב"ד ובעקבותיו מפרש הברטנורא, כי הקרבת הכהן אחת לחטאת, קובעת את השניה לעולה.

ב. בפרק ג' מופיע המושג "נמלך" על הכהן, ומשמעותו שיש הבדל בין "כהן נמלך", לכהן "שלא נמלך" לדעת הרמב"ם המשמעות של "כהן נמלך" היא: מקבל הוראות מבעלת הקן מי תוקרב לעולה ומי לחטאת. דהיינו שבעלת הקן לא הסמיכה את הכהן להחליט לבד איזו יונה תוקרב לחטאת ואיזו לעולה, אלא היא תורה לו מה לעשות, ואז מאחר ובכל הקדש רק הבעלים רשאים להקדיש, והיונים בקן סתומה שעדיין לא הוקדשו ע"י הבעלים מי לחטאת ומי לעולה, הרי הכהן אינו רשאי להקריב כרצונו, ואם הקריב בלא לשאול, הרי מאחר ואינו שליח לא עשה כלום. וודאי שאם הבעלים הקדישו ופרשו מי לחטאת ומי לעולה, הרי זו קן מפורשת שאין לכהן סמכות לעשות כרצונו.

הראב"ד ובעקבותיו הברטנורא מפרשים "כהן נמלך" כהן ששאל את בי"ד מה לעשות עם הב"עיה שנוצרה עקב התערובת, והמשנה מפרשת מה אמרו לו ומה עליו לעשות לפי דברי הבי"ד. ואילו כהן שלא נמלך הכוונה כהן שעשה מדעתו בלא לשאול את הבי"ד.

ג. לדעת הרמב"ם, כאשר המשנה אומרת כמה עופות כשרים הכוונה מתוך הקן שבה יש תערובת, דהיינו אם התערבה יונת חטאת בקן סתומה והמשנה אומרת שרק מס' החטאות שבקן הסתומה כשרות. הרי הכוונה שעל בעלת הקן להביא עוד עולות כמספר העולות שהיא חייבת. ואילו הראב"ד ובעקבותיו הברטנורא סוברים שהכוונה במשנה שהכהן רשאי להקריב רק יונים לחטאת כמס' החטאות שבחובה, ואין מדובר על כמה יונים עולות ככשרות לבעלת הקן.

הסבר המחלוקת בין הפרשנות של הרמב"ם ובין הפרשנות של הראב"ד והברטנורה

שלוש מחלוקות בסיסיות מהוות את הבסיס להבדל בין פירוש הרמב"ם למשניות אלו, לפירוש הראב"ד ואחריו הברטנורה ויתר המפרשים.

א. קן סתומה, הפירוש שהאשה הקדישה קן בת 2 יונים לחובתה לידה או זיבה. לפי הדין יש להקריב אחת לחטאת ואחת לעולה, אלא שהאשה לא פרשה מי מהן לעולה ומי מהן לחטאת, ולכן, היונים נחשבות קדשי מזבח, שהוקדשו לחובת האשה, אולם לא קדושות בקדושת קרבן עולה או חטאת. מי שיכול להקדיש אותם לעולה או חטאת אלו רק הבעלים - האשה. או שלוחה - הכהן, וכדברי הרמב"ם בפ"ח מפסולי המוקדשים הלכה ח': "שאיין הקינים מתפרשים אלא בלקיחת הבעלים (לשם חטאת או עולה), או בעשיית הכהן (כשהבעלים לא הקדישו במפורש איזו לחטאת ואיזו לעולה)".

פסולי המוקדשים פרק ח' הלכה ח'

"שנים שלקחו קיניהן בעירוב או שנתנו דמי קיניהן לכהן לאיזה שירצה הכהן יקריב חטאת ולאיזה שירצה יקריב עולה, שאין הקינין מתפרשין אלא בלקיחת הבעלים או בעשיית הכהן כמו שביארנו. ולכן כאשר האשה ממנה את הכהן להקריב את הקן, ולא קבעה מי תוקרב לחטאת ומי לעולה, הרי הכהן שלוחה ויכול להקריב איך שהוא רוצה.

וכאן המחלוקת הראשונה בין הרמב"ם לראב"ד. לדעת הרמב"ם הקרבת אחת היונים ע"י הכהן לחטאת, אינה מקדשת את השניה בקדושת עולה, שהרי מי שמקדש את היונה לחטאת או לעולה במקרה שהכהן קיבל את הסמכות, הוא הכהן בעשיית הקרבן, במיצוי הדם למטה, הרי זה כהקדשה לחטאת, ולמעלה הרי זה כהקדשה לעולה. כי הקדשה נעשית או בפה או במחשבה ע"י הבעלים, או בהקרבה ע"י הכהן, הקדשה זוהי פעולה חיובית. ומאחר והיונה השניה לא הוקדשה בפועל לעולה, היא אינה עולה. והכהן יכול תיאורטית לעשות את שתי היונים לחטאת או לעולה, ולכן סבר הרמב"ם כי כאשר התערבה יונת חטאת בקן סתומה, הרי כדי שבעלת הקן תרוויח יעשה את כל שלושת היונים לחטאת, ואז בעלת החטאת שהתערבה, יצאה ידי חובתה. ובעלת

הקן הסתומה תביא עוד יונה אחת לעולה בלבד ותצא ידי חובתה. אולם אם יקריב רק יונה אחת לחטאת, אף אחת לא תצא ידי חובתה. שהרי אין ידוע מי בעלת היונה שהוקרבה לחטאת.

הראב"ד סובר כי כאשר הקן הוקדשה ע"י הבעלים לקן חובה, הרי הבעלים הקדישו אחת לחטאת ואחת לעולה, אלא שלא הוכרע מי תהיה לחטאת ומי לעולה, ורק הכרעה זו נמסרה להכרעת הכהן. ולכן כאשר הכהן עושה אחת לחטאת, ממילא השניה מוקדשת לעולה מכח הקדשת הבעלים. למרות שהכהן לא ביצע שום פעולת הקדשה לעולה. ולכן, טוען הראב"ד כי כאשר הכהן עשה יונה אחת לחטאת, שמא היא יונה מהקן הסתומה. ואז היונה השניה הפכה מיידית לעולה, והרי יש כאן חטאת ועולה מעורבות ודינם למיתה, ואיך כותב הרמב"ם שהכהן עושה את שלושתן לחטאת.

אלא שהבנה זו אינה נכונה כי בדאורייתא אין ברירה, והנחה כי האשה הקדישה את היונים אחת לחטאת ואחת לעולה ומעשה הכהן מברר את הקדשת הבעלים, זה בדיוק כמו הנותן קידושין לכמה נשים, ואומר אחת מכן מוקדשת, וזו שתצא ראשונה היא הובררה כמקודשת, אין במעשיו כלום, כי בדאורייתא אין ברירה.

מסכת קינים פרק א' משנה ב'

"חטאת שנתערבה בחובה אין כשר אלא כמנין חטאות שבחובה וכן עולה שנתערבה בחובה אין כשר אלא כמנין עולות שבחובה בין שהחובה מרובה והנדבה ממועטת בין שהנדבה מרובה והחובה ממועטת בין ששתיהן שוות:

רמב"ם פסולי המוקדשים פרק ח'

הלכה א - חטאת העוף שנתערבה בעולת העוף, או עולת העוף שנתערבה בחטאת העוף, אפילו אחת ברבוא כולן ימותו, במה דברים אמורים כשהיו מפורשות בשעת לקיחת הבעלים זו חטאת וזו עולה, אבל אם הביא עופות לחובתו מהן חטאת ומהן עולה ולא פירש אלא כולן סתומות ונתערבה חטאת או עולה בחובה זו הסתומה יש להן דינים אחרים.

הלכה ב - וכיצד דיניהן, אם נתערבה חטאת בחובה זו הסתומה, אין כשר אלא מניין חטאות שבחובה בלבד, אבל מניין העולות שבחובה עם החטאת שנתערבה בהן פסולין, שהרי נתערבה חטאת בעולות.

הלכה ג - לפיכך אם היתה החובה שתים בחטאת, חצי החובה כשר וחצייה פסול, ויראה לי שהוא עושה כולן למטן כמעשה חטאת. השגת הראב"ד - ויראה לי שהוא. א"א טעה טעות גדולה ואם בא לימלך היאך אומרים לו הקרב פסולין למזבח והעופות אם יעשה אותן למטה יפסלו אלא ודאי אומרים לו לא תקריב אלא כמנין חטאות שבחובה עשה אותן למטה ואם יאמר האי כלן למטה שכתב על מנין חטאות שבחובה קאמר וכן כולן למעלה שכתב מנין העולות שבחובה קאמר א"כ מה יראה לי ואין זה צריך ראייה ועיון ואם לא יעשה אותן כתקונן היאך יהיה כשר כמנין חטאות או כמנין עולות.

ב. עוד נחלקו הרמב"ם והראב"ד ובעקבותיהם הברטנורה. בפרק ב' כאשר היו 2 קינים בכל אחד 4 יונים, ואחד פרח מהראשונה לשניה, לפי הרמב"ם נפסלת רק יונה בקן השניה, (מלבד היונה הזרה שפסולה). ויכול להקריב מתוך 5 היונים שבקן השניה, 3 לחטאת ו-2 לעולה, אולם בעלת הקן צריכה להביא עוד יונה לעולה, שמא אחת היונים שהוקרבו לעולה אינה שלה אלא הזרה. ואילו בקן הראשונה הרי יש עתה 3 יונים יקח עוד אחת ויקריב את הקן כולה. ואילו הראב"ד והברטנורה, סוברים, כי ברגע שיונה אחת עפה מהקן הראשונה לשניה, הרי נפסלת גם יונה אחת מהקן הראשונה ויכול להקריב רק אחת לחטאת ואחת לעולה, כי אם יקריב 2 לעולה ואחת לחטאת הרי היונה שעפה לקן השני תקבע לחטאת, והרי זה בקן השניה כחטאת שנתערבה בקן סתומה בעלת 4 יונים שניתן יהיה להקריב רק 2 לחטאת, ולא יותר. ואילו כאשר מקריב מהראשונה רק 2 יונים, הרי מהקן השניה יכול להקריב 2 לחטאת ו-2 לעולה, אולם על בעלת הקן להביא עוד 2 יונים. שמא אחת העולות או אחת החטאות היא הזרה.

מסכת קינים פרק ב'

משנה א - קן סתומה שפרח ממנה גוזל לאויר או שפרח בין המתות או שמת אחד מהן יקח זוג לשני פרח לבין הקריבות פסול ופוסל אחד כנגדו שהגוזל הפורה פסול ופוסל אחד כנגדו:
משנה ב - כיצד שתי נשים לזו שתי קנים ולזו שתי קנים פרח מזו לזו פוסל אחד בהליכתו חזר פוסל אחד בחזירתו פרח וחזר פרח לא הפסיד כלום שאפילו הן מעורבות אין פחות משתים:

רמב"ם פסולי המוקדשים פרק ט'

הלכה א

קן סתומה שפרח ממנה גוזל לאויר, או שפרח לבין העופות שימותו כולן או שמת גוזל אחד, יקח זוג לשני.

הלכה ב

פרח לבין הקריבות, פסול ופוסל אחד כנגדו, שהגוזל הפורח מקן סתום לבין הקריבות פסול ופוסל אחד כנגדו, כיצד פרח גוזל מן הסתום לעשרה עופות סתומות, אם עשה חמשה למטה וששה למעלה, הרי חמש עולות כשירות מהששה של מעלה וארבע חטאות כשירות מהחמשה עופות שנעשו למטה, שאני אומר שמא הגוזל הפורח הוא אחד מחמשה של מטה, וכן אם עשה מהם ששה למטה וחמשה למעלה נמצאת הכשר חמש חטאות וארבע עולות, שאני אומר שמא הגוזל מחמשה של מעלה, נמצאת הכשר מהעשרה תשעה הרי פסל אחד.

הלכה ג

ארבעה עופות סתומות וארבעה עופות שניות סתומות, פרח אחד מן הראשונות לשניות פסל אחד מן השניות, אחר שנתערבו חזר אחד מן השניות ופרח לראשונות, פסל אחד מן הראשונות ונמצא הכשר מן הראשונות שתיים בלבד.

פירוש הברטנורא מתבסס על הנחה, שהגוזל שפרח מהקן נחשב עדיין חלק מהקן שפרח ממנו. ולכן. אם יקריבו את בן זוגו לעולה הרי הוא נקבע לחטאת. ולכן כאשר יש שני קינים בני 4 יונים כל אחד. ויונה אחת פרוחה מקן א' לקן ב'. הרי בקן א' יש עתה 3 יונים שמהם ניתן להקריב רק אחת לעולה ואחת לחטאת. ואילו היונה השלישית אינה יכולה להיקרב כי אז תקבע את זו שפרחה. והרי בקן השני ניתן יהיה להקריב רק 2 יונים מתוך ה- 5 שיש שם. שהרי למדנו שיונת חטאת שנתערבה בקן סתומה ניתן להקריב רק חטאות כמנין אלו שבסתומה. דהיינו רק 2 חטאות. ואף עולה לא, כי שמא היונה שרוצה להקריב לעולה היא החטאת שנתערבה. ולכן לדעתו ניתן להקריב מקן א' זוג אחד לחטאת ועולה. ומקן ב' 2 חטאות ו-2 עולות. וזה הפירוש של פסול, ופוסל אחד כנגדו, דהיינו יש כאן רק 2 יונים פסולות. 1 מקן א' ו-1 מקן ב'.

אולם לפי הסבר זה צריך להיות שבעלת קן א' יש רק 2 יונים. ואילו בעלת קן ב' גם לה יש רק 2 יונים כי יתכן שאחת מהחטאות שהוקרבו מקן ב' עברה היא לא שלה, וכן יתכן שאחת העולות

שהוקרבו מקן ב' אינה שלה. ולכן עליה להביא עוד קן. יוצא שיש כאן רק 4 יונים כשרות, ו-4 יונים פסולות. וכל אשה צריכה להביא עוד קן.

ובעיקר המחלוקת בהמשך פרק ב' כאשר היו 7 קינים סתומות של 1,2,3,4,5,6,7 זוגות יונים ויונה אחת פרוחה מהקן הראשונה לשניה, וכך הלאה עד השביעית, ואח"כ חזרה מהשביעית לראשונה, ושוב מהראשונה עד השביעית, ואח"כ לראשונה. ההסבר הפשוט במשנה שהיונה פורחת מהראשונה לשניה עד לשביעית וחוזרת לשישית עד לראשונה, ואח"כ פעם נוספת מהראשונה לשניה עד לשביעית ואח"כ חוזרת מהשביעית לשישית עד לראשונה. וכך מפרש הרמב"ם, אולם כאן עומד הברטנורה בפני כמה בעיות. ראשית, אם מהקן הראשונה פרוחה היונה הראשונה בפעם הראשונה. ואח"כ פרוחה עוד פעם פעם שניה. הרי ברגע זה נאסרו כל הקינים, כי אם אחת תוקרב לעולה, הרי השניה תקבע לחטאת, ואם אחת תשחט לחטאת הרי השניה תיקבע לעולה, והרי חטאת שנתערבה בעולה ימותו כולם.

ולכן הברטנורה מפרש שלאחר המחזור הראשון של היונים שעפו מהראשונה לשניה ולשלישית והלאה וחזרה שוב יונה אחת מהשביעית לראשונה, הרי שתי הקינים הראשונה והשניה יצאו מהמשחק והיונים יוצאו מיד למיתה. כי הרי אם שוב תצא יונה מהראשונה להתערב באחרות, כל הקינים יפסלו כי את תוקרב אחת היונים לחטאת השניה תיקבע לעולה. ולא ידוע היכן היא נמצאת. וכן אם תוקרב אחת מהיונים הללו לעולה הרי השניה תקבע לחטאת ולא ידוע היכן היא. וכן הקן השניה בעלת 4 יונים שלא ניתן להקריב ממנה כלום. גם משנה זו מפרש הברטנורה על בסיס ההנחה שאם יונה פרוחה מהקן הרי אם הכהן הקריב את זו שנתרה לחטאת, הרי זו שפרחה הוקבעה לעולה. ולכן כאשר 2 יונים יצאו ועפו לקינים אחרות, הרי מאותו הקן שעזבו יש להשאיר 2 יונים אורגינליות ללא הקרבה כדי שלא יקבעו היונים הללו לחטאת או עולה ויפסלו את כל הקינים.

מסכת קינים פרק ב' משנה ג

לזו אחת לזו שתים לזו שלש לזו ארבע לזו חמש לזו שש לזו שבע פרוח מן הראשונה לשניה לשלישית לרביעית לחמישית לשישית לשביעית חזר פוסל אחד בהליכתו ואחד בחזירתו הראשונה והשניה אין להם כלום השלישית יש לה אחת הרביעית יש לה שתים החמישית יש לה שלש השישית יש לה ארבע השביעית יש לה שש פרוח וחזר פוסל אחד בהליכתו ואחד בחזירתו

השלישית והרביעית אין להם כלום החמישית יש לה אחת הששית יש לה שתיים השביעית יש לה חמש פרח וחזר פוסל אחד בהליכתו ואחד בחזירתו החמישית והששית אין להם כלום השביעית יש לה ארבע ויש אומרים השביעית לא הפסידה כלום ואם פרח מבין המתות לכולם הרי כולם ימותו:

רמב"ם פסולי המוקדשים פרק ט' הלכה ה

צבור אחד יש בו שני עופות, ובשני ארבעה, ובשלישי ששה, וברביעי שמונה, ובחמישי עשרה, ובששי שנים עשר, ובשביעי ארבעה עשר, ופרח גזול מן הראשונה לשנייה, ואחד מן השניה לשלישית ומשלישית לרביעית, מרביעית לחמישית, ומחמישית לששית, ומששית לשביעית, וחזר אחד ופרח מצבור לצבור עד שחזר לראשונה שפרח ממנה ראשונה, פוסל אחד בהליכתו ואחד בחזירתו, הראשונה והשנייה אין להם כלום, והשלישית יש לה שני עופות, והרביעית יש לה ארבעה, והחמישית יש לה ששה, והששית יש לה שמונה, והשביעית יש לה שנים עשר, חזר אחד ופרח פעם שנייה מזו לזו וחזר אחד ופרח מן האחרונה לשלמעלה ממנה עד שחזר לראשונה, פוסל אחד בהליכתו ואחד בחזירתו, השלישית והרביעית אין להם כלום, והחמישית יש לה שני עופות כשרים, והששית יש לה ארבעה, השביעית יש לה עשרה, פרח פעם שלישית גזול מזו לזו, וחזר פעם רביעית מזו לזו, פוסל אחד בהליכתו ואחד בחזירתו, והחמישית והששית נפסלו כולן, והשביעית נשארו לה שמונה עופות כשרין, כשיעשה ארבעה עשר שבע למעלה ושבע למטה יהיו שמונה מהן כשרין והששה פסולין מפני תערובת גזולות אלו שפרחו בהליכה ובחזרה.

ולפי זה יוצא שהקן השלישית שהיו בה 6 יונים ו-2 מתוכם פרחו. ו-2 יונים זרות נכנסו, הרי ניתן להקריב רק זוג אחד. ויתר ה-4 יונים לא יוקרבו. כי מתוך ה-4 יש 2 יונים זרות. ו-2 יונים מקוריות. ואם יקריבם אחת לחטאת ואחת לעולה. הרי יוותרו בחוץ 2 יונים שאם אחת תוקרב לחטאת הרי השניה תוקבע לעולה. והיא מעורבת בין הקינים ותאסור את הקרבת החטאות מכולם כדין עולה שנתערבה בסתומה.

אולם מאחר והיונה השניה שיצאה מהקן השלישית, עפה לקן השניה, שלפי פירוש הברטנורא היא פסולה והיונים שבה יוצאו למיתה. אין בעיה להקריב 2 זוגות מהקן השלישית. וכן אין בעיה להקריב זוג מהשניה שהרי היונה מהשניה עפה לראשונה. ושם לא תוקרב. וא"כ אין לפי פירוש הברטנורא הסבר למשנה. אותה השאלה קיימת בסיבוב השני עם קינים 5-4. שהרי לפי פירושו לאחר הסיבוב השני 3-4 יוצאים מהמשחק והיונים יוצאו למיתה.

אמנם הברטנורה הבין בעצמו את הבעיה. ולכן מתרץ שדברי המשנה אינם מחמת הדין, אלא זו גזירה שלא יטעו. ולכן קבע התנא סדר של 1.2.3.4. אבל זה תירוץ סתמי ללא מקור.

המחלוקת השניה מקורה בתחילת פרק ג' שם אומרת המשנה: "במה דברים אמורים בכהן נמלך אבל בכהן שאינו נמלך...." דהיינו יש הבדל בין כהן "נמלך" לכהן ש"אינו נמלך".

דעת הרמב"ם שהכוונה בנמלך שהכהן שאל את האשה בעלת הקן כיצד להקריב את העופות המעורבות. ואז אין לו סמכות לקבוע מי לחטאת ומי לעולה. ואילו בעלת הקן יכולה לקבוע רק על העופות שהיא הבעלים שלהם, ולא על העופות האחרים, ולכן אם התערבו 4 עופות מקן של אשה אחת עם 6 עופות מקן של אשה שניה. נאמר במשנה הרביעית בפרק ראשון שרק המועט כשר. ועל זה אומרת המשנה הראשונה בפרק ג' שבפרק א' מדובר על כהן נמלך. ולכן המועט כשר. ואילו אם הכהן לא נמלך, אלא רשאי להחליט בעצמו מי תוקרב לחטאת ומי לעולה, והקריב חצי למטה וחצי למעלה, הרי המרובה כשר.

ואילו דעת הראב"ד והברטנורה, שכוונת המשנה ב"נמלך", היא שהכהן בא לשאול את הבי"ד כיצד עליו לנהוג בתערובת שלפניו. וכוונת המשנה הראשונה בפרק שלישי, באומרה "במה דברים אמורים בכהן נמלך", הכוונה לכל פרק א' במשנה הקובעת שאם נתערבה יונת חטאת בקן סתומה בת כמה קינים מותר להקריב רק מס' חטאות שבחובה. כי כך מורים לו בי"ד, שחטאת שנתערבה בעולה ימותו. אבל אם הכהן לא נמלך אלא עשה מחצה למטה ומחצה למעלה, הרי הכל כשר חוץ מ-2 יונים אחת חטאת ואחת עולה. שמא הם היונה הזרה.

מסכת קינים פרק א' משנה ד' - במה דברים אמורים בחובה ובנדבה אבל בחובה שנתערבה זו בזו אחת לזו ואחת לזו שתים לזו שלש לזו שלש לזו ושתיים לזו ושלוש לזו ומחצה כשר ומחצה פסול אחת לזו ושתיים לזו ושלוש לזו ועשר לזו ומאה לזו המועט כשר בין משם אחד בין משני שמות בין מאשה אחת בין משתי נשים:

פרק ג' משנה א'

במה דברים אמורים בכהן נמלך אבל בכהן שאינו נמלך אחת לזו ואחת לזו שתים לזו ושתיים לזו שלש לזו ושלוש לזו עשה כולן למעלה מחצה כשר ומחצה פסול כולן למטן מחצה כשר ומחצה

פסול חצים למעלה וחצים למטה את שלמעלה מחצה כשר ומחצה פסול ואת שלמטה מחצה כשר ומחצה פסול:

משנה ב'

אחת לזו ושתיים לזו ושלוש לזו ועשר לזו ומאה לזו עשה כולן למעלה מחצה כשר ומחצה פסול כולן למטן מחצה כשר ומחצה פסול חציין למעלן וחציין למטן המרובה כשר זה הכלל כל מקום שאתה יכול לחלוק את הקנין ולא יהו משל אשה אחת בין מלמעלן בין מלמטן מחצה כשר ומחצה פסול כל מקום שאין אתה יכול לחלוק את הקנין עד שהוא משל אשה אחת בין מלמעלן בין מלמטן המרובה כשר:

הרמב"ם פסולי המוקדשים פרק ט' הלכה ו'

היו שתי החובות הסתומות שנתערבו זו גדולה מזו, כגון שהיתה אחת ארבע עופות והשנייה שש, אם עשה הכל למעלה או עשה הכל למטה מחצה פסול ומחצה כשר ומטעם שביארנו, עשה חציין למטה וחציין למעלה, אם אחר ששאל עשה כן המועט כשר, ואם מדעתו עשה המרובה כשר. / השגת הראב"ד / עשה חציין למטה. א"א זה כתב בשביל שראה במשנה בראש פ"ג בד"א בכהן שנמלך אבל בכהן שאינו נמלך אחת לזו ואחת לזו וכו' ומחצה כשר ומחצה פסול וכו', וכמה לישנו מקולקל שאם עשה כל הפרידין שנתערבו חציין למעלה וחציין למטה מה לי אם שאל מה לי אם לא שאל לעולם מחצה כשר ומחצה פסול אלא שאם שאל אומרים לו אל תקריב מהן אלא כשיעור המועט ועשה אותן חציין למעלה וחציין למטה שאין מקריבין פסולין למזבח ואם בא לעשות חטאת יותר אומרים לו שמא מן המועט היא וכבר עשית חטאתיה וכן אם בא לעשות עולות אומר לו שמא מן המועט היא וכבר הקרבת עולותיה אבל בשלא נמלך ועשה חציין למעלה וחציין למטה כשיעור המרובה כשר שאפשר שעשה מהן חציין חטאות וחציין עולות ולא שיעלה לה לחובותיה כולן שהרי אינה יודעת כמה עשה משלה למעלה ולמטה וכמה עשה משל חברותה אלא שמביא עם חברותה בתנאי וכל מה שהוכשר בעשייתו יועיל לו עם תנאו וממעט בהשלמת חובתה.

כפי שהסברנו הרי דעת הרמב"ם היא שכאשר יש קן סתומה הרי בעלת הקן לא קבעה מי תוקדש לחטאת ומי תוקדש לעולה, אלא הניחה החלטה בידי הכהן, והוא יכול להקריב כל אחת או לעולה או לחטאת, או כולן לעולה או כולן לחטאת. והקרבתו היא המקדשת אותן. ולכן כאשר

התערבו שתי קינים אחת של 4 עופות ואחת של 6 עופות, והכהן הקריב את כולן למעלה או כולן למטה, הרי מחצית הקרבנות כשרות, ואם הכהן הקריב 5 למעלה ו-5 למטה, הרי המקרה הגרוע ביותר הוא שכל העופות למטה של הקן הגדולה ואילו כל העופות למעלה הן משל הקן הקטנה ועוד אחת מהגדולה. ולכן למטה יש 3 עופות חטאת כשרות ולמעלה יש 3 עופות עולה כשרות הרי יש כאן לפחות 6 עופות כשרות ועליהן להביא עוד 4 עופות להקריב 2 לחטאת ו-2 לעולה לשם מי שחייבת.

אולם כאשר האשה אמרה לכהן כי היא תקבע מי תוקרב לחטאת ומי לעולה, הרי מעשיו של הכהן לא קובעים מי מוקדשת לחטאת ומי לעולה, ולכן אם לא שאל את האשה מי תוקרב לחטאת ומי לעולה, ועשה כולן למעלה או כולן למטה, הרי לא עשה כלום,

אבל אם האשה הביאה לו קן להקרבה, ואמרה לו כי היא תקדיש את היונים לחטאת ולעולה, והכהן לא שאל והקריב אחת לעולה ואחת לחטאת, הרי הכהן נעשה שליח מדין זכין לאדם שלא בפניו והוא הופך שליח של האשה להקדיש ולהקריב אחת לחטאת ואחת לעולה, ומאחר והקריבן כדין הרי עשה שליחותו והקדשתו מועילה, והקן כשרה ועולה לאשה ידי חובתה.

אבל כאשר הכהן לא עשה כדין, אלא הקריב את שתיהן למעלה או למטה, הרי מעל בשליחותו, ואינו שליח ומעשיו לא הועילו. ואף עוף לא עולה לאשה לחובתה.

ולכן כאשר יש תערובת של 2 קינים אחת 4 עופות ואחת 6 עופות הרי יש כאן 10 עופות, והוא עשה 5 למעלה ו-5 למטה הרי אפילו שלמטה כולן של הקן הגדולה הרי היות שלפחות אחת היונים מהקן הגדולה נעשתה למעלה ולכן לפחות קן אחת נעשתה כדינה. ורק לגבי קן זו הכהן נעשה שליח מדין זכין, ועשה שליחותו, ולכן רק קן זו כשרה.

וזה כוונת הרמב"ם בפירוש המשנה "המועט כשר", דהיינו רק מספר הקינים שהוקרבו כדינם כשר, ואילו "המרובה כשר" הכוונה מס' העופות שלפחות הוקרבו או לחטאת או לעולה.

אבל אם התערבו 2 קינים של אחת עם 3 קינים של שניה עם 5 קינים של שלישית. הרי לפנינו תערובת של 20 יונים והכהן עשה חציין למטה וחציין למעלה, הרי יתכן שלמטה הוקרבו כל 10 היונים מהקן השלישית, ואילו למעלה כל 10 היונים משתי הקינים הראשונה והשניה. וא"כ אין שום קן שנעשתה כדינה ואז אם היה כהן נמלך הרי לא עשה שליחותו, ולא עולה כלום, ואם היה

כהן שלא נמלך הרי חצי כשר וחצי פסול, ועל בעלות הקינים להביא עוד 5 קינים שיעשו לשם מי שצריכה.

אלא שכדעת הרמב"ם משמע במשנה שההבדל רק אם נתערבו כמה קינים של כמה נשים אם המועט כשר או המרובה. וגם פירוש הברטנורה קשה להולמו, וכי הכהן אינו יודע את דיני הקרבנות? ולא מצינו בשום מקום שהכהן שואל את הבי"ד. הפרשנים התקשו בהסבר דברי הרמב"ם, כך כותב הכסף משנה כי אינו מבין את דבריו, והמרכבת המשנה הגדיל וכתב כי הרמב"ם ביד חזר בו מדבריו בפירוש המשנה ומסביר "נמלך" כדברי הראב"ד והברטנורה.

אלא שלא משמע כך מדברי הרמב"ם, שכותב שיש הבדל בין "עשה חציין למטה וחציין למעלה, אם אחר ששאל עשה כן המועט כשר, ואם מדעתו עשה המרובה כשר". ולפי הסבר הראב"ד מזה שקובע הוא מה שהכהן עשה ולא במי נמלך. ומדוע הדין שונה בין עשה לאחר ששאל את הבי"ד, או ללא השאלה?

ג. ומכאן מחלוקת נוספת בין פירוש הרמב"ם לפירוש הראב"ד והברטנורה. לפי הרמב"ם, כאשר המשנה בפרק א' אומרת חטאת שנתערבה בחובה אין כשר אלא כמנין חטאות שבחובה. הכוונה שמתוך הקן החובה רק החטאת כשרה ועולה לבעלת הקן לחובתה. ואין כאן דיון כלל על החטאת שנתערבה. כי לדעת הרמב"ם הרי הוא יכול לעשות את כל שלושת היונים לחטאת. ומימילא החטאת שנתערבה היא עצמה כשרה. אולם הברטנורה מפרש שכוונת המשנה לומר שהכהן יכול להקריב רק יונה אחת לחטאת. ומימילא לפי זה יתכן בכלל שבעלת הקן צריכה להביא קן חדשה.

הפירוש המבואר עפ"י הסבר הרמב"ם

הקדמה

מסכת קנים הציבה אתגר גדול למפרשיה, כולם עד אחד הסתבכו עם הפירוש והוכרחו להמציא תירוצים דחוקים שונים ומשונים, כפי שכל לומד רואה.

לפני הקורא מוגש בזה פירוש פשוט, ברור וללא כל התפתלות. המבוסס על הסבר הרמב"ם, ואלו העקרונות שיש להבהיר.

א. כאשר אשה מקדישה קן לחובתה, דהיינו יולדת או זבה, הרי זוג היונים הללו מהוות קרבן אחד, וחייב להקריב אחת לחטאת ואחת לעולה. כל זמן שלא הוקרבו, או לא יחדו לסוג הקרבן, זו נקראת "קן סתומה", שאין לאף אחת מהן קדושת קרבן חטאת או עולה, אלא קדושת קרבן יולדת. והכהן יכול לעשות איזה שירצה לחטאת, ואיזה שירצה לעולה, ואז בהקרבתן נקבע אם הן עולה או חטאת. אלא א"כ מראש הקדישה היולדת איזו יונה תוקרב חטאת ואיזו עולה. ואז זו נקראת "קן מפורשת". ואם אמרה לכהן כי אינה נותנת בידי את הסמכות להחליט מה להקריב לעולה ומה להקריב לחטאת. אלא היא תאמר לו בעת ההקרבה איזו היא מקדישה לחטאת ואיזו היא מקדישה לעולה. הרי מאחר והכהן אינו הבעלים של העופות, וכן אינו שליח הבעלים להקדיש, אינו יכול להקדיש ולהקריב לשם עולה או חטאת ללא הוראות הבעלים, וזה נקרא "כהן נמלך"

ב. גם אם מתוך קן סתומה, הוקרבה אחת לחטאת, לא הוקבעה השניה לעולה. ואם אח"כ השניה ברחה או מתה, או נפסלה, הרי היא יכולה להביא עתה יונה אחרת רק לעולה. יונה נקבעת לחטאת או עולה רק או בהקדשת הבעלים במפורש, או בעת עשיית הכהן את היונה לחטאת או עולה ברשות הבעלים.

ג. אי אפשר להקריב יונה אחת בתנאי או חטאת או עולה, כי זו נעשית למעלה וזו למטה מחוט הסיקרא. אבל יכול להביא יונה אחת לחטאת או יונה לעולה לשם מו שחייבת אותה.

ד. קן שפרחה מומנה יונה אינה מתקלקלת. כי ניתן תמיד להוסיף אחרת במקומה, אולם קן

שנכנסה אליו יונה מקן אחרת ונתערבה, הרי היונה האורחת, אינה עולה לבעל הקן, ולכן פוסלת יונה אחת מהקן, כי, גם אם יקריב את שלשת היונים שבקן יונים 2 לחטאת ואחת לעולה הרי יתכן שהעולה היא הזרה, ויצאה ידי חובת יונה אחת חטאת, ועליה להביא עוד יונה לעולה. ואם יקריב 2 לעולה ואחת לחטאת, יתכן כי החטאת היא הזרה, ועליה להביא יונב נוספת לחטאת מספק.

מושגה מסכת קינים פרק א

מושגה א

חטאת העוף נעשית למטה וחטאת בהמה למעלה עולת העוף נעשית למעלה ועולת הבהמה למטה. אם שינה בזה ובוזה פסול.

מתן דמים של חטאת העוף על קיר המזבח מתחת לחוט הסיקרא, ואילו מתן דמים של חטאת הבהמה הינה על קרן המזבח למעלה. מתן דמים של עולת העוף על קיר המזבח למעלה מחוט הסיקרא, ואילו מתן דמים של עולת הבהמה הינה שפיכה ליסוד המזבח. וכל שינוי בזה, פוסל!

סדר קנים כך הוא, החובה, אחד חטאת ואחד עולה

קן של חובה, כמו קרבן זב, זבה, יולדת וכו'. מביאה קן המורכב מ-2 יונים אחד לחטאת ואחד לעולה, הוא/היא מפרישים את הצמד לחובת קרבן, וצמד זה נקרא "קן שתומה", כי לפני ההקרבה לא ברור איזה פרט יוקרב לחטאת ואיזה לעולה.

בנדרים ונדבות כולן עולות.

הנודר או נודב ציפרים לקרבן, מביא קרבנו שתי יונים רק לעולה.

איזהו נדר, האומר הרי עלי עולה. ואיזהו נדבה, האומר הרי זו עולה. מה בין נדרים לנדבות, אלא שהנדרים, מתו או נגנבו חייבים באחריותם, ונדבות, מתו או נגנבו, אין חייבין באחריותן: אולם אין קן שכולה לחטאת. גם חוטא עני במקום שמביא שני תורים או בני יונה יוקרבו אחת לחטאת ואחת לעולה.

1. משנה זו הינה הקדמה המסבירה למה אם נתערבו עולה או חטאת אלו באלו כולן ימותו, שאי אפשר לבצע זריקת הדם של עולה במקום זריקת דם החטאת.

משנה ב

חטאת שנתערבה בעולה ועולה בחטאת אפילו אחד בריבוא ימותו כולם.

יונה או בהמת חטאת, שנתערבה בעולה, או בעולות. ולא ניכר מי, הרי כולם ימותו. כי אין אנו יודעים בברור מי חטאת ומי עולה ומתן הדמים שלהן שונה (זה למטה וזה למעלה) ושינוי במתן דמים פוסל.

חטאת שנתערבה בחובה, אין כשר אלא כמנין חטאות שבחובה.

יונת חטאת (שהוקדשה בפירוש ע"י הבעלים לחטאת), שנתערבה עם "קן סתומה" (שמכילה שתי יונים שהוקדשו לקן חובה, ועדיין לא נקבעו מי החטאת ומי העולה), הרי לפני הכהן 3 יונים שניתן להקריבם רק לחטאת, ולכן הכהן יכול להקריב את השלושה לחטאת, ועל בעלת הקן להביא יונה נוספת לעולה. ומשמעות המשנה האומרת כי "אין כשר אלא כמנין חטאות שבחובה". הכוונה שמתוך קן החובה כשרות רק החטאות.

וכן עולה שנתערבה בחובה אין כשר אלא כמנין עולות שבחובה

יונת עולה, שהתערבה עם קן סתומה, מקריב את היונים לעולה. ולכן עליה להביא יונה נוספת לחטאת.

בין שהחובה מרובה והנדבה ממועטת.

כגון זבה או יולדת שחייבת 5 "קינים", והביאה 10 יונים 5 שיקרבו לחטאת ו-5 יוקרבו לעולה. ונתערבה בהם יונה אחת עולה, ניתן להקריב את היונים שנמצאים עתה בקן רק לעולה, ועליה להביא עוד 5 יונים לחטאת.

בין שהנדבה מרובה והחובה ממועטת.

או שהיתה קן אחת סתומה המכילה 2 יונים של חובה, ונתערבה עם קן המכילה 10 יונים עולה של נדבה. ניתן להקריב את היונים שנמצאים בקן לעולה, ותביא עוד יונה לחטאת.

בין ששתיהן שוות:

תמיד ניתן להקריב את היונים רק לפי היונה המפורשת שנתערבה.

משנה ג

במה דברים אמורים, בחובה ובנדבה. אבל בחובה שנתערבה זו בזו, אחת לזו ואחת לזו, שתיים לזו שתיים לזו, שלש לזו ושלוש לזו, מחצה כשר ומחצה פסול.

מה שאמרנו מקודם, שאם נתערבה עולה בקן סתומה כשר רק מנין העולות שבחובה, זה כאשר נתערבה קו נדבה שכולם עולות עם קן סתומה שחציה עולה וחציה חטאת. ואז יכול להקריב רק עולות. אבל כאשר קן סתומה של 2 יונים, נתערבה עם קן סתומה של 2 יונים. הרי יש לו כאן 4 יונים, שהם 2 זוגות נפרדים. ואם מקריב 2 לעולה ו-2 לחטאת, יתכן ו-2 העולות מקן אחת, ו-2 החטאות מהקן השניה. ולכן יש כאן רק קן 2 יונים כשרות, ויביאו עוד 2 יונים אחת לחטאת ואחת לעולה, ויקרבו לשם מי שצריכה.

אחת לזו, ושתיים לזו, ושלוש לזו, ועשר לזו, ומאה לזו. המועט כשר, בין משם אחד, בין משני שמות, בין מאשה אחת, בין משתי נשים:

כאשר מתערבות קינים סתומות בעלות מס' שונה של יונים, והכהן הקריב מחצית למעלה ומחצית למטה. אם מדובר בכהן נמלך, שלא הורשה לעשות כרצונו, הרי המועט כשר, ואם בכהן שלא נמלך, אלא האשה הסכימה שהכהן יעשה כרצונו, המרובה כשר כמבואר במשנה ראשונה בפרק ג'. ללא הבדל מה מספר הזוגות שבכל קן, או בסוג "הקן", אם לשם חובת לידה או לחובת זיבה, או שהקינים שהתערבו שייכים לאשה אחת או לשתי נשים,

משנה ד

כיצד משם אחד : לידה ולידה, זיבה וזיבה, משם אחד. משני שמות: לידה וזיבה. כיצד, שתי נשים על זו לידה, ועל זו לידה, על זו זיבה, ועל זו זיבה, משם אחד. משני שמות: על זו לידה, ועל זו זיבה. רבי יוסי אומר שתי נשים שלקחו קניהן בערוב או שנתנו דמי קניהם לכהן לאיזה שירצה כהן יקריב חטאת ולאיזה שירצה כהן יקריב עולה בין משם אחד בין משני שמות:

משנה מסכת קינים פרק ב

משנה א

קן סתומה שפרח ממנה גוזל לאויר או שפרח בין המתות או שמת אחד מהן יקח זוג לשני אשה שהפרישה קן עם 2 יונים לקרבן חובה "קן סתומה" ופרחה או מתה אחת היונים, אפשר לקחת אחרת במקומה.

פרח לבין הקריבות פסול, ופוסל אחד כנגדו. שהגוזל הפורח פסול ופוסל אחד כנגדו:
 אם היונה שהוקדשה בקן סתומה פרחה לקן סתומה אחרת ונתערבה. הרי יש בקן זה יונה זרה בלתי מזוהה. יונה זו הוקדשה לשם חובת אדם אחר, ולכן יש לנו כאן קן סתומה שנתערבה בה יונה שאינה שייכת אליו, ולכן, אם יקריבנה הכהן לחטאת, אינה עולה לחובת בעלת הקן, אולם היא פוסלת את אחת היונים מהקן שאליו פרחה, שהרי יש לו 3 יונים, ואם יקריב אחת לחטאת, ושניים לעולה. הרי יתכן שהחטאת שהקריב היא הזרה, ועליה להביא עוד יונה לחטאת. וכן אם יקריב 2 לחטאת ואחת לעולה, יתכן שהעולה היא הזרה. ועליה להביא עוד יונה לחובתה.
 דוגמה נוספת אם יש קן סתומה בעלת 5 זוגות ופרחה לשם יונה מקן סתומה אחרת. הרי יש לנו עתה 11 יונים בקן. ואז הוא יכול להקריב 6 לחטאת ו-5 לעולה, ושמוא אחת העולות לעולה היא הזרה. ועליה להביא עוד יונה לעולה.

משנה ב

כיצד שתי נשים לזו שתי קנים ולזו שתי קנים פרח מזו לזו פוסל אחד בהליכתו
 כל כניסת יונה זרה לקן, מורידה יונה אחת מהחובה. כי שמוא אחד מהמוקרבות לחובת בעלת הקן היתה הזרה.

שתי נשים שלכל אחת קן בת 2 זוגות (4 יונים), ופרח אחד מקן אחת לשניה, הרי הקן השניה בת 5 יונים אם יקריב מתוכן 3 לחטאת ו-2 לעולה. יוצא שעל בעלת הקן להביא עוד אחת לעולה. שהרי אולי אחת העולות, היו הגוזל הפורח, וזה הפירוש "פוסל אחד בהליכתו" פוסל יונה אחת בקן שהלך אליו. ואילו בעלת הקן הראשונה תשלם את היונה החסרה כמו כל קן שפרחה ממנה יונה אחת.

חזר פוסל אחד בחזירתו

ואם פרחה יונה אחת מהקן השניה חזרה לראשונה. הרי בקן הראשונה יש עכשיו 4 יונים אולם רק זוג אחד כשר. כי איננו יודעים מי היונה הזרה. ולכן גם אם מקריב 2 לחטאת, ו-2 לעולה שמוא אחת מהחטאות או העולות היא היונה הזרה, ועליה להביא עוד זוג להקריב לחובתה. דהיינו היונה שנכנסה לקן הראשונה בעלת 3 יונים פוסלת אחת משלושת היונים שהיו בקן.

פרח וחזר פרח וחזר לא הפסיד כלום שאפילו הן מעורבות אין פחות משתים:
 אולם עתה יש בקן הראשונה זוג אחד כשר ובקן השניה זוג אחד כשר. ומימילא אפילו שהתערבו

כולן בהתחלה הרי מקריב 4 לחטאת, ו-4 לעולה. לשם מי שבעליהם, וכל אחת מביאה כסף עבור עוד זוג לחובתה, וילקחו 4 יונים ויוקדשו ויוקרבו בתנאי לשם הבעלים. לכן תמיד ישאר חצי כשר ולא משנה כמה פעמים יתערבו. כי יש כאן 8 עופות מעורבים, והכהן מקריב 4 לחטאת ו-4 לעולה לשם הבעלים. אולם יתכן שכל 4 החטאות של אשה אחת וכל 4 העולות של אשה אחרת, לכן יש להביא עוד 4 עופות להקריב 2 לחטאת ו-2 לעולה לשם מי שצריכה.

משנה ג

לזו אחת לזו שתים לזו שלש לזו ארבע לזו חמש לזו שש לזו שבע

היו לפניו קן בעלת זוג וקן עם 2 זוגות וקן עם 3 זוגות, 4 זוגות, 5 זוגות, 6 זוגות, 7 זוגות

פרח מן הראשונה לשניה לשלישית לרביעית לחמישית לששית לשביעית

יונה אחת פרחה מהקן הראשון לקן השני ואח"כ פרחה יונה מהקן השני לשלישי וכו'

בקן הראשונה יש רק יונה אחת, יכול לצרף לה יונה נוספת ולהקריב את הקן לחובתה.

בקן השניה יש 4 יונים, יתכן שרק 3 אורגינליות, יקריב 2 לחטאת, ו-2 לעולה, אולם רק זוג אחד עולה לה לחובה. כי יתכן שזו שפרחה היא מהקן, ואילו זו שבאה מבחוץ נשארה, ולכן יתכן שאחת מהחטאות או אחת מהעולות זרה.

בקן השלישית יש 6 יונים. יתכן שרק 5 אורגינליות. יקריב 3 לחטאת. ו-3 לעולה אולם רק 2 זוגות עולות לה לחובתה. שמא אחת העולות או אחת החטאות זרה.

בקן הרביעית יש 8 יונים, יקריב 4 חטאות ו-4 עולה וצריכה קן נוספת לחובתה.

בקן החמישית יש 10 יונים. יקריב 5 חטאות, ו-5 עולות, וצריכה קן נוספת לחובתה.

בקן השישית יש 12 יונים, יקריב 6 חטאות ו-6 עולות ותביא עוד קן לחובתה.

בקן השביעית יש 15 יונים. יקריב 8 חטאות ו-7 עולות ותביא עוד עולה לחובתה. שמא אחת העולות היא הזרה.

חזר פוסל אחד בהליכתו ואחד בחזירתו

אם יונה פרחה וחזרה מהשביעי, לשישי, ולחמישי, ולרביעי, ולשלישי, ולשני, ולראשון.

הראשונה והשניה אין להם כלום השלישית יש לה אחת הרביעית יש לה שתיים החמישית יש לה שלש הששית יש לה ארבע השביעית יש לה שש.

בין הראשונה יש 2 יונים, אולם אינו יודע מי המקורית, ואין כאן אפילו קן אחת שעולה לחובתה. בין השניה, יש 4 יונים, 2 מקוריות ו-2 אורחות. אם יקריב 2 לחטאת, ו-2 לעולה, אולם אף זוג לא עולה לה לחובתה, שמא 2 הקרבות לחטאת, או 2 הקרבות לעולה היו הזרות.

בין השלישית יש 6 יונים. 4 מקוריות ו-2 אורחות. יקריב 3 לחטאת. ו-3 לעולה. אולם רק זוג אחד עולה לה לחובתה. שמא 2 משלושת החטאות, או 2 משלושת העולות היו הזרות.

בין הרביעית יש 8 יונים, 6 מקוריות, ו-2 אורחות. יקריב 4 לחטאת, ו-4 לעולה, אולם רק 2 זוגות עולות לחובתה, שמא 2 חטאות או 2 עולות, היו מהאורחות. וצריכה 2 קינים נוספות לחובתה.

בין החמישית יש 10 יונים. 8 מקוריות ו-2 אורחות. יקריב 5 חטאות, ו-5 עולות, ורק 3 זוגות עולות לחובתה שמא 2 מהחטאות או מהעולות היו האורחות.

בין השישית יש 12 יונים, 10 מקוריות, ו-2 אורחות. יקריב 6 חטאות ו-6 עולות ורק 4 זוגות עולות לה לחובתה.

בין השביעית יש 14 יונים. 13 מקוריות, ו-1 אורחת. יקריב 7 חטאות ו-7 עולות, ותביא עוד קן לחובתה. כי שמא אחת החטאות או אחת העולות היא הזרה.

פרח וחזר פוסל אחד בהליכתו

עכשיו שוב פרח אחד מהראשונה לשניה ומהשניה לשלישית. והרי שוב כל כניסת יונה אורחת פוסלת זוג אחד מהקן.

ואחד בחזירתו

ועתה שוב חוזרת יונה מהשביעי לשישי וכך הלאה. ואז שוב יש בכל קן כמו שהיה בתחילה אולם נפסלו עוד 2 זוגות מהקן

השלישית והרביעית אין להם כלום החמישית יש לה אחת הששית יש לה שתיים השביעית יש לה חמש

בין השלישית יש עתה 6 יונים, 2 מקוריות, ו-4 אורחות, יכול להקריב 3 חטאת ו-3 עולה, אולם אף אחת לא עולה לה לחובה, שמא החטאות או העולות היו האורחות.

בבבן הרביעיית יש 8 יונים, 4 מקוריות ו-4 אורחות, יכול להקריב 4 חטאות ו-4 עולות, אולם אף זוג לא עולה לה לחובתה, שמא ארבעת החטאות או ארבעת העולות היו האורחות.

בבבן החמישית יש 10 יונים 6 מקוריות ו-4 אורחות. ויקריב 5 חטאות ו-5 עולות, ורק זוג אחד עולה לה לחובתה. שמא ארבעה מהחטאות או מהעולות היו האורחות.

בבבן השישית יש 12 יונים 8 מקוריות, ו-4 אורחות. ויקריב 6 חטאות ו-6 עולות. ורק 2 זוגות עולות לה לחובתה, שמא 4 מהחטאות או מהעולות היו האורחות.

בבבן השביעית יש 14 יונים, 12 מקוריות ו-2 אורחות. ויקריב 7 חטאות, ו-7 עולות. אולם רק 5 זוגות עולות לה לחובתה, שמא 2 מהחטאות או מהעולות היו האורחות.

פרח וחזר פוסל אחד בהליכתו ואחד בחזירתו

החמישית והששית אין להם כלום השביעית יש לה ארבע

כל כניסת יונה מורידה זוג אחד מהקן, לכן החמישית שהיה לה רק אחד והשישית שנותר לה רק 2 זוגות, נשארו עם כלום. והשביעית שהיו לה 5 זוגות טובות, ויש רק כניסה אחת, דהיינו יורדת רק עוד זוג אחד ונשארו 4 זוגות העולים לה לחובתה.

ויש אומרים השביעית לא הפסידה כלום.

ואין הלכה כיש אומרים.

ואם פרח מבין המתות לכולם הרי כולם ימותו:

כדין חטאת המתה שנתערבה אפילו באלף ימותו כולם.

משנה ד

קן סתומה וקן מפורשת

קן מפורשת: שהבעלים הקדישו בפרוש אחת לחטאת ואחת לעולה.

פרח מן הסתומה למפורשת יקה זוג לשני.

אחת היונים פרח מהסתומה למפורשת. לגבי הסתומה ניתן לקחת בן זוג,

חזר, או שפרח מן המפורשת ראשון הרי כולן ימותו:

ואינו יודע אם זה שפרח היה עולה או חטאת, ימותו כולם שהרי אינו יכול להקריב אף אחת לא לחטאת ולא לעולה.

משנה ה

חטאת מיכן ועולה מיכן וסתומה באמצע, פרח מן האמצע לצדדין אחד הלך ואחד הלך, לא הפסיד כלום אלא יאמר: זה שהלך אצל חטאות חטאת, וזה שהלך אצל עולות עולה. ויקריב הכהן את החטאות לשם מי שבעליהם, ואת העולות לשם מי שבעליהם.

חזר לאמצע האמצעיים ימותו,

שהרי עולה וחטאת מעורבים, אין להם תקנה.

אלו יקרבו חטאות, ואלו יקרבו עולות.

שתי החטאות בקן החטאת יוקרבו לשם מי שבעליהם, וכן שתי העולות בקן העולה יוקרבו לשם מי שבעליהם, ובעל קן החטאת, עם בעל הקן הסתומה יביאו עוד חטאת שמא רק אחת שלו. ובעל קן העולה עם בעל הסתומה יביאו עוד עולה שמא רק אחת היתה שלו, והכהן יקריב החטאות והעולות לשם בעליהם.

חזר או שפרח מן האמצע לצדדין הרי כולן ימותו.

שהרי עולות וחטאות מעורבות.

אין מביאין תורין כנגד בני יונה ולא בני יונה כנגד תורין. כיצד: האשה שהביאה חטאתה תור ועולתה בן יונה תכפול ותביא עולתה תור. עולתה תור וחטאתה בן יונה תכפול ותביא עולתה בן יונה. בן עזאי אומר הולכין אחר הראשון. האשה שהביאה חטאתה ומתה, יביאו היורשין עולתה. עולתה ומתה לא יביאו היורשין חטאתה:

משנה מסכת קינים פרק ג

משנה א

במה דברים אמורים בכהן נמלך

הדינים הללו שאמרנו בפרק א' משנה ד' כי אם התערבו קינים במספר שונה של כמה נשים הרי רק הקן הקטנה ביותר כשרה, זה רק אם מדובר בכהן "נמלך". דהיינו בעלת הקן לא אפשרה לכהן להקריב כרצונו, אלא אמרה כי היא תקבע מי החטאת ומי העולה. ולכן הכהן אינו רשאי להקריב שום יונה ללא הוראת הבעלים, ואז יכול להקריב רק מחצית הקן הקטנה למטה לחטאת ומחצית

למעלה לעולה. ויותר אינו יכול להקריב, כי יתכן שהוא הקריב כבר יונה אחת לחטאת מהקן הקטנה, והעולה שהקריב היא מקן אחרת. ועתה רוצה להקריב עוד יונה לחטאת אולי היא מהקן הקטנה ובעלת הקן אינה יכולה להקדישה לחטאת.

אבל בכהן שאינו נמלך: אחת לזו ואחת לזו שתיים לזו ושתיים לזו שלש לזו ושלוש לזו עשה כולן למעלה מחצה כשר ומחצה פסול כולן למטן מחצה כשר ומחצה פסול חצים למטה את שלמעלה מחצה כשר ומחצה פסול ואת שלמטה מחצה כשר ומחצה פסול: אם הכהן מורשה להקריב כרצונו. הרי יכול להקריב מחצית למעלה ומחצית למטה וחצי כשר וחצי פסול.

משנה ב

אחת לזו ושתיים לזו ושלוש לזו ועשר לזו ומאה לזו, עשה כולן למעלה מחצה כשר ומחצה פסול. כולן למטן, מחצה כשר ומחצה פסול.

אם התערבו קינים של כמה נשים בגדלים שונים, אם עשה כולם למטה או כולם למעלה, הרי לכל אחת יש חצי מחובתה או חטאת או עולה וצריכה להשלים את החצי השני.

חצין למעלן וחצין למטן, המרובה כשר זה הכלל כל מקום שאתה יכול לחלוק את הקנין ולא יהו משל אשה אחת בין מלמעלן בין מלמטן מחצה כשר ומחצה פסול כל מקום שאין אתה יכול לחלוק את הקנין עד שהוא משל אשה אחת בין מלמעלן בין מלמטן המרובה כשר:

אבל אם מדובר בכהן שלא נמלך, אלא האשה השאירה בידיה את ההחלטה מי תוקרב לעולה ומי לחטאת, הרי אם נתערב קן בת 3 זוגות עם קן בת 4 זוגות וקן בת 7 זוגות, הרי יש כאן 28 עופות. ועשה 14 למעלה ו-14 למטה. והמקרה הגרוע ביותר הוא שלמעלה הוקרבו 14 מהקן הגדולה בת 7 זוגות, ואילו למטה הוקרבו 6 מהקן בת 3 הזוגות ועוד 8 מהקן בת 4 הזוגות. הרי למעלה יש לנו 7 עופות כשרות מהקן הגדולה, ולמטה יש לנו 3 עופות כשרות מהקן בת 3 זוגות, ועוד 4 עופות כשרות מהקן בת 4 זוגות הרי בסה"כ יש 14 עופות כשרות מתוך 28. וזו הכונה במילים "כל מקום שאתה יכול לחלוק את הקינים ולא יהיו משל אחת בין מלמעלן ובין מלמטן" דהיינו שניתן לחלק את הקינים בצורה שכל קן הוקרבה או למעלה או למטה. אז התוצאה הגרועה ביותר היא שחצי כשר וחצי פסול.

ואם נתערבו קן בת זוג וקן בת 2 זוגות וקן בת 10 זוגות הרי יש כאן 26 עופות ועשה 13 למטה

ו-13 למעלה. יכול להיות שכל ה-13 עופות שעשה למטה היו של הקן הגדולה ואילו למעלה היו 7 עופות של הגדולה ועוד 6 משני הקינים הקטנות. הרי מתוך ה-13 חטאות רק 10 כשרות. ומהעולות הרי רק 7 של הקן הגדולה ו-3 של הקינים הקטנות – דהיינו 10 חטאות ו-10 עולות כשרות ודאי. כך שתמיד כאשר אחת הקינים הסתומות מרובה יותר משאר הקינים, הרי מס' הקינים של המרובה כשר, ועליהן להביא עוד 6 עופות 3 לחטאת ו-3 לעולה שיוקרבו לשם מי שלא יצאה ידי חובתה.

ואילו אם לפי מס' הקינים שנתערבו מוכרחים להעמיד שמאחת הקינים הוקרבו גם למעלה וגם למטה צריכים לחשב כל מקרה לגופו. כגון שהיו 4. 5. 6 קינים לנשים שונות, הרי יש כאן 30 עופות, ויוקרבו 15 למעלה ו-15 למטה. הרי גם אם כל 12 העופות מהקן הגדולה יוקרבו כולם למעלה. עדיין יוקרבו 3 עופות מאחת הקינים הנוספות למעלה ועוד 13 למטה הרי שיש 18 יונים כשרות, ויש להביא עוד 12 יונים להשלמה.

משנה ג

חטאת לזו ועולה לזו עשה כולן למעלן מחצה כשר ומחצה פסול כולן למטן מחצה כשר ומחצה פסול.

היו לפניו קן ובה חטאת, וקן ובה עולה, והכהן עשה בטעות כולן למעלה. כי חשב שהקינים עולות. העולה כשרה, ובעל החטאת צריך להביא חטאת חדשה, וכן להפך.

חצין למעלן וחצין למטן שתיהן פסול שאני אומר חטאת קריבה למעלן ועולה למטן:
אבל אם עשה חצי למעלה וחצי למטה ואינו זוכר איזה קן עשה למטה ואיזו למעלה. פסול כי אולי החטאת היתה למעלה והעולה היתה למטה.

משנה ד

חטאת ועולה וסתומה ומפורשת עשה כולן למעלן מחצה כשר ומחצה פסול כולן למטה מחצה כשר ומחצה פסול

היו לפניו קן ובה יונת חטאת, וקן ובה יונת עולה, וקן סתומה וקן מפורשת, אם עשה בטעות כולן למעלה, הרי העולה כשרה. ומהסתומה כשרה אחת. ומהמפורשת כשרה העולה. ואם עשה כולן למטה הרי החטאת כשרה ומהסתומה כשרה אחת, ומהמפורשת כשרה החטאת.

חצין למעלן וחצין למטן אין כשר אלא סתומה והיא מתחלקת ביניהן:
 אם עשה בטעות חצי למעלה וחצי למטה, דהיינו 3 יונים למעלה ו-3 למטה.
 יש כמה אפשרויות:

א. אולי החטאת ניתנה למעלה והעולה למטה, ושניהם פסולות. והמפורשת אולי החטאת למעלה והעולה למטה, ופסולה. ואילו הסתומה ניתנה אחת למעלה ואחת למטה הרי היא כשירה. ואז צריך להביא 4 עופות 2 לחטאת ו-2 לעולה להקריב לשם מי שחייב.

ב. ואם מהסתומה ניתנו שתיהן למעלה, הרי העולה כשירה והחטאת פסולה. אבל אז אחת מאילו שניתנו למטה, חייבת להיות כשירה כי הרי למטה ניתנו 3 ולמעלה 3 ואם 2 למעלה מהקן הסתומה ועוד החטאת, הרי הקן המפורשת ניתנה למטה והחטאת שלה כשירה ולכן יש כאן אחת עולה כשירה ואחת חטאת כשירה ושוב יביאו 4 עופות 2 לחטאת ו-2 לעולה ויתנו לשם מי שחייב.

ג. ואם מהסתומה ניתנו שתיהן למטה, הרי החטאת שלה כשרה, ואז לפחות אחת מהעולות שניתנו למעלה כשרה, ושוב יביאו 4 עופות, 2 לחטאת ו-2 לעולה, ויתנו להקריב לשם מי שחייב. יוצא שארבעתם יתחלקו בהוצאות 4 עופות.

מישנה ה

חטאת שנתערבה בחובה אין כשר אלא מנין חטאת שבחובה

עוף חטאת שנתערב בקן סתומה של כמה זוגות הרי הוא יכול להקריב חצי מכמות העופות שבחובה לחטאת, או שיקריב כל העופות לחטאת. כי מדובר בכהן שלא "נמלך". אבל לעולה אינו יכול להקריב כלל כי יש כאן יונת חטאת מעורבת.

חובה שנים בחטאת מחצה כשר ומחצה פסול

התערבו 2 קיני חובה עם חטאת אחת. הרי יש לו 4 יונים של קן סתומה, ויונת חטאת. יכול להקריב 3 חטאות, מהתערובת. ואינו יכול להקריב עולות כלל כי עולה מעורבת עם חטאת. או שיקריב כולן לחטאת.

וחטאת שנים בחובה במנין שבחובה כשר

אם נתערבו שתי יונות חטאת עם קן סתומה אחת, הרי יקריב חטאות כמנין חטאות שבסתומה. או שיקריב כולן לחטאת. אבל לבעלת הקן עולה רק יונת חטאת אחת. וכן עולה שנתערבה בחובה אין כשר אלא מנין עולות שבחובה חובה שנים בעולה מחצה כשר ומחצה פסול עולה שנים בחובה המנין שבחובה כשר: כמו בחטאת לעיל.

פירוש כל משנה זו מועתק מהרמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק י"א**משנה ו'**

האשה שאמרה הרי עלי קן כשאלד זכר ילדה זכר מביאה שתי קנים אחת לנדרה ואחת לחובתה נתנתם לכהן והכהן צריך לעשות שלש פרידים מלמעלן ואחת מלמטן
האשה שאמרה הרי עלי קן כשאלד זכר, ילדה זכר מביאה ארבעה עופות, שנים לנדרה והן עולה כמו שביארנו, ושנים לחובתה משום לידה והן אחד עולה ואחד חטאת, נמצאת למד שהכהן צריך לעשות שלש פרידין למעלה, ופרידה אחת למטה,
לא עשה כן אלא עשה שתיים למעלן ושתיים למטן ולא נמלך צריכה להביא עוד פרידה אחת ויקריבנה למעלן
טעה ועשה שתיים למעלה ושתיים למטה ולא נמלך צריכה להביא עוד פרידה אחת ויקריבנה למעלה,

ממין אחד.

במה דברים אמורים כשהביאה הארבעה ממין אחד כגון שהיו כולן תורין או בני יונה

משני מינין

אבל אם היו שתי תורין עם שני בני יונה ועשה שנים למעלה ושנים למטה.

תביא שתיים

צריכה להביא עוד תור ובן יונה ויעשה שתיהן למעלה כדי לצאת ידי חובתה, שאם עשה בתחילה שתי התורין למטה צריכה תור למעלה להשלים חובתה, ואם עשה שני בני היונה למטה, צריכה בן יונה למעלה להשלים חובתה, שאין אדם מביא חובתו גזול אחד תור אחת או בן יונה אלא או שניהן תורין או שניהן בני יונה.

פירשה נדרה

פירשה נדרה ואמרה לכהן אלו לנדרי ואלו לחובתי, ועשאם הכהן שתים למעלה ושתים למטה ולא ידע אי זה מהן עשה למעלה ואי זה מהן עשה למטה.

צריכה להביא עוד שלש פרידים

צריכה להביא שלשה עופות, שנים לנדרה ואחד להשלים חובתה ויעשו השנים למעלה שהרי פירשה נדרה ושמא שנים של נדרה נעשה למטה שהם פסולות.

(הערה: הרי כאן היו 2 קינים, אחד לנדרה כולו עולה, ואחד לחובתה עולה וחטאת. הקריב הכהן 2 למטה ו-2 למעלה, יתכן והכהן הקריב את העולה למטה והחובה למעלה, ואז צריכה 2 עולות לנדרה, וחטאת אחת לחובתה, ואולי הקריב החובה למטה, ועליה להביא עוד עולה לחובתה. ולכן מתוך ה-3 פרידות שתביא, יקריב אחת לחטאת, ואחת לעולה לנדרה, ואחת לעולה בתנאי או לנדרה או לחובתה. ולכן כאשר הביאתם משני מינים, אינה יכולה להביא עולה אחת על תנאי, וצריכה קן שלמה לחובתה.)

ממין אחד

במה דברים אמורים בשהביאה הארבעה שפירשה נדרה בשנים מהן ממין אחד.

משני מינין תביא ארבע

אבל אם היו שני מינין תביא ארבעה אחרים, שנים ממין שפירשה בו נדרה יעשו לנדרה ושנים מואי זה מין שתצצה יהיו לחובתה ויעשו אחד למעלה ואחד למטה.

קבעה נדרה

קבעה נדרה ואמרה אם אלד זכר הרי עלי שתי תורים, וילדה והביאה ארבעה עופות, שנים לנדרה ושנים לחובתה ועשה שנים למעלה ושנים למטה, ולא ידע אי זה נעשה למעלה ואי זה נעשה למטה, וגם היא שכחה ולא ידעה באי זה מין קבעה נדרה אם בתורים או בבני היונה.

צריכה להביא עוד חמש פרידים

הרי זו צריכה להביא שתי תורים עם שני בני יונה לנדרה ויעשו ארבעתן למעלה, ותביא גזול אחד להשלים חובתה ויעשה למעלה, (שכבר עשה שנים למטה שהם חטאת).

ממין אחד

במה דברים אמורים כשהביאה הארבעה תחלה ממין אחד.

משני מינין תביא שש

אבל אם היו שני מינין, צריכה להביא ששה עופות, שתי תורים עם שני בני יונה לנדרה, ותביא לחובתה שתי תורים או שני בני יונה ויעשה אחד למעלה ואחד למטה.

נתנתם לכהן ואין ידוע מה נתנה הלך הכהן ועשה ואין ידוע מה עשה
 וכן אם נתנתם לכהן ושכחה מה נתנה לו, והלך הכהן ועשה ואינו יודע היכן עשה אם הכל למעלה או הכל למטה, או מחצה למעלה ומחצה למטה,

צריכה להביא עוד ארבעה פרידים לנדרה ושתיים לחובתה

הרי זו תביא שתי תורים עם שני בני יונה לנדרה, ותביא שתי תורים או שני בני יונה לחובתה.

וחטאת אחת

קבעה חובתה וקבעה נדרה, ושכחה במה קבעה, ואפשר שחובתה כבש לעולה ופרידה אחת תור או בן יונה לחטאת, לפיכך תביא ששה פרדין, ארבעה לנדרה ושנים לחובתה, ועוד תביא חטאת אחד בן יונה או תור עם כבש, נמצאת שהביאה שבעה עופות [וכבש].

בן עזאי אומר שתי חטאות

אמר ר' יהושע זה הוא שאמרו כשהוא חי קולו אחד וכשהוא מת קולו שבעה כיצד קולו שבעה שתי קרניו שתי חצוצרות שתי שוקיו שני חלילין עורו לתוף מעיו לנבלים בני מעיו לכינורות ויש אומרים אף צמרו לתכלת רבי שמעון בן עקשיא אומר זקני עם הארץ כל זמן שמזקינין דעתן מיטרפת עליהן שנאמר (איוב י"ב) מסיר שפה לנאמנים וטעם זקנים יקה אבל זקני תורה אינן כן אלא כל זמן שמזקינין דעתן מתישבת עליהן שנאמר (שם איוב י"ב) בישישים חכמה ואורך ימים תבונה:

נשלמה מסכת קנים

דיון ותירוץ הקושיות על הרמב"ם

הקושיות על שיטת הרמב"ם

כפי שראינו שיטת הרמב"ם שדברי המשנה בתחילת פרק ג' "במה דברים אמורים בכהן נמלך" הכוונה למושג ג' בסוף פרק א', והכוונה בכהן נמלך, היא שמדובר שהאשה לא אפשרה לכהן להחליט לבד איזו תוקרב לחטאת ואיזו לעולה. והיא השאירה את ההחלטה בידיה. וההבדל היחידי להלכה בין כהן נמלך ללא נמלך, רק אם נתערבו קינים במספר שונה, האם המיעוט כשר כאמור בסוף משנה ג' בפרק א', או כפי שנאמר במשנה ב' בפרק ג' שהמרובה כשר,

ואילו הראב"ד והברטנורה סוברים שהכוונה בכהן נמלך, ששאל את הבי"ד מה לעשות, ואילו כהן שלא נמלך שעשה בלי לשאול את הבי"ד. וההבדל בין כהן נמלך לכהן שאינו נמלך, על כל פרק א' ששם נכתב כי עולה שנתערבה בחטאת ימותו כולם, ואילו בפרק ג' נכתב כי אם נתערבה חטאת בעולה והכהן עשה שתיהם למטה החטאת כשרה ואילו אם עשה שתיהם למעלה העולה כשרה, ואם עשה אחת למטה ואחת למעלה שתיהן פסולות כי יתכן ועשה את העולה למטה והחטאת למעלה.

פרק א' משנה ב

[ג] חטאת שנתערבה בעולה ועולה בחטאת אפילו אחד בריבוא ימותו כולם.

פרק ג' משנה א

[א] במה דברים אמורים בכהן נמלך אבל בכהן שאינו נמלך

פרק ג' משנה ב

[ב] חטאת לזו ועולה לזו עשה כולן למעלן מחצה כשר ומחצה פסול כולן למטן מחצה כשר ומחצה פסול חצין למעלן וחצין למטן שתיהן פסול שאני אומר חטאת קריבה למעלן ועולה למטן:

והנה בגמ' זבחים עג: משמע לכאורה כדברי הראב"ד והברטנורה, שהמשנה אומרת שאם נתערבו חטאות המתות בזבחים אחרים, הרי ימותו כולם. והגמ' בדף עג' אומרת שרבה אומר כי אם

בכ"ז לקח כהן והקריב קרבן מהתערובת, הרי לא מרצה, ושואלת הגמ' מהמשנה בתחילת פרק ג' שאם הכהן לא נמלך והקריב את היונים מהתערובת של חטאת ועולה. הרי עלתה לבעלים, משמע שאם הקריב הורצה. ומתרת הגמ' שהמשנה בקינים סוברת שבעלי חיים אינם נדחים, ואילו רבא סבר שבעלי חיים נדחים. משמע שהגמ' הבינה כדברי הראב"ד והברטנורה. שהכוונה "במה דברים אמורים" היא על כל פרק א'.

תלמוד בבלי מסכת זבחים דף ע עמוד ב

מתני'. כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות או בשור הנסקל, אפילו אחת בריבוא - ימותו כולן.

גמ' עג:

רב אשי אמר: אפי' תימא רבנן, בעלי חיים חשיבי ולא בטלי. ונמשוך ונקרב חד מינייהו, ונימא: כל דפריש מרובא פריש! נמשוך? הוה לה קבוע, וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי. אלא ניכבשינהו דניידי, ונימא: כל דפריש מרובא פריש! אלא אמר רבא: משום קבוע. אמר רבא: השתא דאמרי רבנן לא נקריב, אי נקריב לא מרצי. איתיביה רב הונא בר יהודה לרבא: חטאת שנתערבה בעולה ועולה שנתערבה בחטאת, אפי' אחת בריבוא - ימותו כולן; במה דברים אמורים - בכהן נמלך, אבל בכהן שאין נמלך, עשאן למעלה - מחצה כשר ומחצה פסול, למטה - מחצה כשר ומחצה פסול, אחת למטה ואחת למעלה - שניהן פסולות, שאני אומר: חטאת קריבה למעלה ועולה קריבה למטה! אלא, הא כמאן דאמר בעלי חיים נדחין, הא כמאן דאמר בעלי חיים אינן נידחין.

אלא שהרמב"ם לומד בכלל שבעלי חיים אינם נדחים, ואילו את המשנה ב' בפרק ג' המובאת בגמ' בכלל לומד הרמב"ם שלא מדובר בתערובת. שהרי אם נתערבו כולם ימותו, והכהן אינו רשאי להקריב אף אחת מהיונים שבתערובת. אלא שהמשנה ב' בפרק ג' מדברת על בעיה שנוצרה עקב כך שהכהן לא זוכר איך הקריב את היונים.

פרק ג' משנה ב'

[ב] חטאת לזו ועולה לזו עשה כולן למעלן מחצה כשר ומחצה פסול כולן למטן מחצה כשר ומחצה פסול חצין למעלן וחצין למטן שתיהן פסול שאני אומר חטאת קריבה למעלן ועולה למטן:

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת קינים פרק ג

[ב] אין כאן תערוכת כלל, לפי שאלו היה שם תערוכת היה הדין כולם ימותו כמו שקדם בתחלת המסכתא, אלא היה לו הספק איזה מהם עשה למעלה ואיזה מהם עשה למטן. והבן זה.

פסולי המוקדשים פרק ט' הלכה ח'

היו לפני הכהן חטאות ועולות, עשה שתיהן למעלה או שתיהן למטה, מחצה כשר ומחצה פסול, עשה חציין למעלה וחציין למטה ולא ידע אם החטאות הם שעשה למטה או העולות, הרי הכל פסול, שאני אומר העולות הם שעשה למטה והחטאות למעלה.

ולגבי הגמ' בזבחים, הרי שם מדובר בחטאת המתה שהתערבה בקבוצת בהמות שהוקדשו לזבחים. ומאחר ובעלי חיים לא בטלים ברוב, הרי לפנינו תערוכת עם קבוע שדינה כמחצה על מחצה, ולכן אי אפשר לקחת שום בהמה מהתערוכת להקרבה. אולם אם שחררו את הבהמות מהחצר שבה היו, הרי בטלה הקביעות וכל אחד מהבהמות לכאורה מותרת להקרבה. כדברי הגמ' "ונכבשינהו דניידי ולהוי כל דפריש מרובה פריש". ומתרצת הגמ' שאסרו לעשות כן, "גזירה שמוא יקח מן הקבוע".

ועל זה אומר רבא שאם הקריב לא הורצה. ושואלת הגמ' מתערוכת של חטאת ועולה בקינים. ובפירוש גמ' זו נתחבטו הראשונים.

רש"י ותוס'² ורוב הראשונים סוברים כי המושג קבוע, זה כאשר מדובר על חנויות הקבועות

2. תוספות מסכת זבחים דף עג עמוד ב

אלא אמר רבא משום קבוע - מדגזור משום קבוע היה נראה דאי שקיל חד מן הקבוע אסור מדאורייתא ולא אמרי' מרובא פריש דכיון דדבר חשוב הוא ולא בטל היכא דה"ל קבוע כמחצה על מחצה דמי אבל א"א לומר כן מדאמר רב בסמוך טבעת של עבודת כוכבים שנתערבה במאה טבעות ונפלה אחת מהן לים הותרו כולן ומשמע נמי לדידיה דבמתני' [דנתערבו] אחד בריבוא ומית חד מינייהו אמרי' דאיסורא מית והשאר מותרין ואמאי אדרבה דהיתר נפל ומית אלא היינו טעמא דהקילו משום דמדאורייתא בטלי ברובא דכל מילי מדאורייתא ברובא בטלי כיון דלא ידיע ואפילו ששה דברים מאחר שנתערב ולא ידיע וכן תרומה בטלה באחד ומאה ולא שייך כל קבוע אלא בדבר הידוע כגון תשע חנויות ותשע צבורין ותשע צפרדעים ותשע עכו"ם שההיתר והאיסור שלהם ידועים במקומם.

במקומן, וזו סוג תערובת שדינה כמחצה על מחצה. ואילו כאן כאשר נתערבו בעלי חיים, זה קבוע דרבנן, ומדאורייתא בטל ברוב. ומימילא כאשר אומר רבא שאם הכהן, לקח אחד מהתערובת והקריב הכוונה שלקח ישירות מהתערובת כי מדאורייתא זה כשר ומותר, אלא שרק מדרבנן אסור, ולכן הסיבה שלא הורצה כי בעלי חיים נדחים.

ואז אין הבנה לקושיה מהמשנה בקינים ששם הרי יש תערובת של חטאת ועולה שאין ביטול ברוב ואסור מהתורה. ולכן מסביר תוס' שבאמת המשך המשנה בפרק ג' "במה דברים אמורים בכהן נמלך" אינו המשך של המשנה הראשונה בפרק א'. שהובאה בגמ'. אולם עדיין מאחר והמשנה שמובאת בגמ' נאמר כי עשה כולן למעלה מחצה כשר ומחצה פסול, עדיין משמע שמדובר על תערובת של מס' יונים שווה של חטאת ועולה, ומימילא הרי הקרבתם אסורה מדאורייתא, וזה לא המקרה של הגמ' בזבחים לפי פירוש התוס' והראשונים.

אולם שיטת הרמב"ם שקבוע נלמד מדיני הקרבת אשם תלוי, שכל מקום שיש ודאי איסור בתערובת שלא התבטל, הרי הספק על כל אחד הוא אם זה האיסור כמו חתיכה משני חתיכות. (עיי' בהסבר הדברים על שיטת הרמב"ם בקבוע, בחלק ג') ולכן הקבוע במשנה בזבחים הוא קבוע דאורייתא, ולכן ההסבר בדברי רבא אם לקח אחד מהתערובת והקריב לא הורצה כי בעלי חיים נדחין, מדובר שפירק את הקביעות ולאחר שהפכו לניידי הרי לקח בהמה אחת, וכל דפריש מרובא פריש, והסיבה שלא הורצה כי רבא סובר שבעלי חיים נדחין.

רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק ו הלכה א

כל הזבחים שנתערב בהן אחת מחטאות המתות, או שזר הנסקל, אפילו אחד ברבוא כולן ימותו לפי שבעלי חיים חשובין הן ואינם בטלין, ואם הקריב הורצה שאין בעלי חיים נדחין.

לחם משנה הלכות פסולי המוקדשין פרק ו הלכה א

אם הקריב הורצה שאין בעלי חיים נדחין וכו'. נראה דטעם זה לא שייך אלא כשיניד אותם דלא ליהוי קבוע כדאמרן בפ' התערובות דאז ודאי אמרינן כל דפריש מרובא פריש והם מותרים ואע"פ שמתחילה כשהן במקום הקביעות נדחו אמרינן אין בעלי חיים נדחין אבל כשלקחן ממקום

הקביעות והקריבם אז ודאי כל קבוע כמחצה על מחצה דמי ואם הקריב לא הורצה וכן מוכח שם בגמ' ואע"פ שרבינו ז"ל סתם הדברים ולא ביאר סמך על המבין ומ"מ סתם הדברים יותר מדאי:

ולפי זה דברי רבא הקובעים שאם הקריב לא הורצה, הכוונה לפי הבנת הרמב"ם, שאם פיזר את הקביעות ולקח בהמה שמתרת להקרבה כי כל דפריש מרובה פריש. הרי אומר רבא שלא הורצה כי חכמים אסרו לעשות את הפיזור מגזירה. ולכן מאחר ולפי גזירת חכמים כל הבהמות נאסרות. הרי אפילו שנתפזרו ולקח בהמה לאחר ביטול הקביעות ויש דין של כל דפריש מרובא פריש, בכל זאת הקרבן לא מרצה כי בעלי חיים נדחים. אולם במשנה של קינים, לפי פירוש הראב"ד והברטנורה, הרי במשנה קינים מדובר על תערובת של חטאת ועולה. שדינם למיתה, והכהן עשה שלא כדין וזה לא יתכן, ואינו דומה לדברי רבא שההקרבה לכאורה בסדר. שהרי שם כל דפריש מרובא פריש. וכל הדין שרבא אומר זה מדין בעלי חיים נדחים.

דיון בנושאים הקשורים למסכת קינים

תערובת הטאות ועולות אפילו אחת בריבוא ימותו

תלמוד בבלי מסכת זבחים דף ע עמוד ב

מתני'. כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות או בשור הנסקל, אפילו אחת בריבוא - ימותו כולן.

דף עג עמוד א

רב אשי אמר: אפי' תימא רבנן, בעלי חיים חשיבי ולא בטלי. ונמשוך ונקרב חד מינייהו, ונימא: כל דפריש מרובא פריש! נמשוך? הוה לה קבוע, וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי. אלא ניכבשינהו דניידי, ונימא: כל דפריש מרובא פריש! אלא אמר רבא: משום קבוע. אמר רבא: השתא דאמרי רבנן לא נקריב, אי נקריב לא מרצי. איתיביה רב הונא בר יהודה לרבא: חטאת שנתערבה בעולה ועולה שנתערבה בחטאת, אפי' אחת בריבוא - ימותו כולן; במה דברים אמורים - בכהן נמלך, אבל בכהן שאין נמלך, עשאן למעלה - מחצה כשר ומחצה פסול, למטה - מחצה כשר ומחצה פסול, אחת למטה ואחת למעלה - שניהן פסולות, שאני אומר: חטאת קריבה למעלה ועולה קריבה למטה! אלא, הא כמאן דאמר בעלי חיים נדחין, הא כמאן דאמר בעלי חיים אינן נידחין.

בהסבר הגמ' כתבו רוב הראשונים³ כי אין כאן קבוע דאורייתא אלא רק קבוע דרבנן, כי קבוע

3. תוספות מסכת זבחים דף עג עמוד ב

אלא אמר רבא אמר רבא משום קבוע - מדגזור משום קבוע היה נראה דאי שקיל חד מן הקבוע אסור מדאורייתא ולא אמרי' מרובא פריש דכיון דדבר חשוב הוא ולא בטל היכא דה"ל קבוע כמחצה על מחצה דמי אבל א"א לומר כן מדאמר רב בסמוך טבעת של עבודת כוכבים שנתערבה במאה טבעות ונפלה אחת מהן לים הותרו כולן ומשמע נמי לדידיה דבמתני' [דנתערבו] אחד בריבוא ומית חד מינייהו אמרי' דאיסורא מית והשאר מותרין ואמאי אדרבה דהיתר נפל ומית אלא היינו טעמא דהקילו משום דמדאורייתא בטלי ברובא דכל מילי מדאורייתא ברובא בטלי כיון דלא ידיע ואפילו ששה דברים מאחר שנתערב ולא ידיע וכן תרומה בטלה באחד ומאה ולא שייך כל קבוע אלא בדבר הידוע כגון תשע חנויות ותשע צבורין ותשע צפרדעים ותשע עכו"ם שההיתר והאיסור שלהם ידועים במקומם.

דאורייתא זה רק דין במציאות של תערובת כאשר האובייקטים ידועים או קבועים. כמו תשע חנויות. אבל זה שבעלי חיים שלא בטלים עדיין לא הופך את התערובת לקבוע. אלא זה רק קבוע דרבנן, ולכן אם לקח בהמה אחת מהתערובת והקריב, הרי מדאורייתא כל דפריש מרובא פריש ואם בעלי חיים לא נדחים, הרי צריך להיות שהורצה. ואילו דעת הרמב"ם שהתערובת נחשבת לקבוע דאורייתא, ורק אם נכבשו וניידי שאז בטלה הקביעות ולקח אחת והקריב. הרי אז הורצה כי בעלי חיים לא נדחים.⁴

רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק ו הלכה א

כל הזבחים שנתערב בהן אחת מחטאות המתות, או שור הנסקל, אפילו אחד ברבוא כולן ימותו לפי שבעלי חיים חשובין הן ואינם בטליון, ואם הקריב הורצה שאין בעלי חיים נדחין.

רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק ח הלכה א

חטאת העוף שנתערבה בעולת העוף, או עולת העוף שנתערבה בחטאת העוף, אפילו אחת ברבוא כולן ימותו.

וצריך להסביר דיני תערובות וקבוע לדעת הרמב"ם.

הדין שכל קבוע כמחצה על מחצה, לומדים בגמ' מהפסוק: "וארב לו וקם עליו", פרט לזורק אבן לקבוצת אנשים, שאפילו שיש שם 9 יהודים וגוי אחד, ונהרג יהודי, פטור כי קבוצת האנשים נחשבת לקבוע, שנחשב לספק של מחצה על מחצה, ולכן פטור.

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף טו עמוד א

ומדאורייתא מנא לן אמר קרא: וארב לו וקם עליו, עד שיתכוין לו. ורבנן אמרי דבי ר' ינאי: פרט לזורק אבן לגו. היכי דמי, אילימא דאיכא תשעה כנענים ואחד ישראל ביניהם, ותיפוק ליה דרובא כנענים נינהו! אי נמי פלגא ופלגא, ספק נפשות להקל! לא צריכא, דאיכא תשעה ישראלים וכנעני

4. לחם משנה הלכות פסולי המוקדשין פרק ו הלכה א

אם הקריב הורצה שאין בעלי חיים נדחין וכו'. נראה דטעם זה לא שייך אלא כשיניד אותם דלא ליהוי קבוע כדאמרן בפ' התערובות דאז ודאי אמרינן כל דפריש מרובא פריש והם מותרים ואע"פ שמתחילה כשהן במקום הקביעות נדחו אמרינן אין בעלי חיים נדחין אבל כשלקחן ממקום הקביעות והקריבם אז ודאי כל קבוע כמחצה על מחצה דמי ואם הקריב לא הורצה וכן מוכח שם בגמ' ואע"פ שרבינו ז"ל סתם הדברים ולא ביאר סמך על המבין ומ"מ סתם הדברים יותר מדאי:

אחד ביניהם, דהוה ליה כנעני קבוע, וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי.

והנה הרמב"ם פוסק כר"ש, שלומדים מהפסוק: "וקם לו וארב עליו", שאינו חייב אלא א"כ התכוון להרוג את מי שנהרג. ולכן, אפילו שרק קבוצת יהודים עומדים, וזרק אבן ולא התכוון להרוג דווקא את מי שנהרג, פטור. וממילא מהיכן לומד הרמב"ם, שכל קבוע כמחצה על מחצה? ולמעשה, שאלה זו שואלים התוס' על ר' שמעון, מהיכן לומד ר"ש שכל קבוע כמחצה על מחצה. וכך למעשה שואל הראב"ד על פסק הרמב"ם שפוסק כר"ש.

רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ד הלכה א

המתכוין להרוג את זה והרג את זה פטור ממייתת בין דין ומן התשלומין ומן הגלות, לפי שאין ערי מקלט קולטות אותו כמו שיתבאר, לפיכך הזורק אבן לתוך עדה מישראל והרג אחד מהן פטור ממייתת בית דין. השגת הראב"ד - המתכוון להרוג את זה והרג את זה פטור ממייתת ב"ד. א"א כר"ש הוא זה ואין הלכה כרבי שמעון.

דין קבוע כמחצה על מחצה, שנידון בגמ' לגבי תשע חנויות מוכרות בשר שחוטא, ואחת בשר נבלה. אם לקח מאחת החנויות ואינו יודע מאיזה, בספק זה הבשר אסור, ואילו אם נמצאה בעיר חתיכת בשר, הולכים אחר הרוב. מוסבר באחרונים. ובעיקר מפורט בשערי ישר לר"ש שקופ. בשער ד' פרק ג'. כי בנמצא, השאלה העומדת בפנינו היא מהיכן באה החתיכה הזו. והיות ויש תשע חנויות המוכרות שחוטא ואחת המוכרת נבילה, יש סיכויים של 9 נגד 1, שהיא נלקחה מהחנות הכשרה. ולכן הולכים אחר רוב אפשרויות. אולם בלקח מן הקבוע, דהיינו מהחנות, הרי השאלה היא על החנות, האם החנות ממנה לקח היא כשרה או טרפה. והיות והחנויות קבועות, והדין הוא שכל קבוע כמחצה על מחצה, ולכן החתיכה אסורה. והסיבה שבקבוע אנו מתייחסים לחנויות כמחצה על מחצה, כי אין משמעות לרוב לגבי החנות המיעוט, שהרי אין כאן עניין של ביטול ברוב, שאין כאן תערובת. לכן זהו ספק השקול.

אלא שההסבר הזה קשה, וכך שואל ר"ש שקופ, למה בנמצא שואלים מהיכן פרש, ובלקח מהחנות, שואלים מה מוכרת החנות שממנה לקח? הרי עכשיו שהלוקח בא הביתה, ואינו יודע מהיכן לקח, הספק שלו הוא מהיכן נלקח הבשר הזה, ויש 9 אפשרויות כנגד אחד שהבשר נלקח מחנות כשרה, למה לא הולכים אחר הרוב. וצריך להוסיף עוד, שהרי גם בנמצא, מישהו לקח את הבשר מהחנות, אלא שאבד לו בדרך, וא"כ למה גם לגבי נמצא, אי אפשר להעמיד את השאלה,

מה מוכרת החנות שממנה נלקחה החתיכה.

ר' שמעון שקופ טוען, כי בקבוע זה גזירת הכתוב, שתמיד יש להתייחס רק לספק הראשון שנולד. ולכן, אם לקח מהחנות נחשב הספק מחצה על מחצה, כי בשעה שלקח את הבשר, כבר נוצרה אצלו השאלה על החנות, האם היא חנות כשרה או טריפה. ולכן מאחר שזו השאלה הראשונה שנוצרה, היא היחידה שניתן להכריע בה ע"י רוב, ושאלה זו אינה יכולה להיות מוכרעת ע"י רוב, כי מה משנה לחנות הטריפה אם יש עוד 9 חנויות כשרות, האם זה יהפוך אותה לכשרה? לכן נשאר הספק בגדר מחצה על מחצה. ואילו בנמצא, השאלה הראשונה העולה היא מהיכן הגיע הבשר. ובשאלה זו ניתן להכריע ע"י כל דפריש מרובא פריש.

ממשיך ר"ש שקופ ואומר, שמאחר והספק הראשון שנולד אצל מי שלקח מהחנות, היה, האם החנות הזו המבוררת, שממנה לקח, היא כשרה או טריפה. אין אנו יכולים יותר להציב ספק מהיכן באה החתיכה, שהרי הוא ידע כשלקח, מהיכן הוא לקח, אלא שאינו יודע עתה, האם החנות מוכרת בשר כשר או טרף.

והרשב"א בתורת הבית כתב, כי אם בא הביתה והניח את החתיכה. ואנו עתה מסתפקים האם בשר זה כשר או לא, זה נחשב כפריש. והולכים אחר רוב חנויות. אבל אם ראינו אותו יוצא מהחנות זה נחשב כקבוע, וראיה מ-9 ציבורין של מצה ואחד חמץ, והעכבר נטל מאחד הציבורין, והרי העכבר אינו יודע ולא מסתפק בכלום, אלא ראייתנו אותו לוקח מהערימה, זה נחשב כספק הנולד בקבוע.

אולם הדמיון לעכבר שנטל מערימה חמץ או מצה אינה מתיישבת עם התירוצים הללו. שהרי העכבר ודאי לא היתה לו שאלה על מהות הערימה. ואנו לא בהכרח ראינו מאיזה ערימה לקח. שהרי אין חילוק בגמ' וברמב"ם אם ראינו את העכבר לוקח. או שרק אנו יודעים שיש כאן תשע ערימות מצה, ואחת חמץ, ולא ראינו מהיכן נטל, ורק ראינו את העכבר נכנס עם ככר לבית הבדוק. ולמה לא נתיחס לזה כדין כל דפריש?

ובכלל סוג זה של הסברים ונסיגות לחלק בין דברים שלא ברורים, וקביעת מסמרות כגון, שבקבוע יש גזירת הכתוב ששואלים רק את השאלה הראשונה, אינה קביעה מוכחת אלא הנחה הצריכה הוכחה. גם צריך להבין מהיכן אנו יודעים שבשעה שלקח את הבשר מהחנות, הלוקח הסתפק האם חנות זו מוכרת בשר כשר או טרף, ומה אם לא היה לו ספק? אלא שענתה שכח. ולמה בנמצא שואלים מהיכן הגיע הבשר, ולא שואלים האם הבשר כשר או טרף?. והרי לשאלה

זו כל העיר היא קבוע וכמחצה על מחצה, שהרי בזרק אבן לגו, או החטאות המתות שנתערבו כל החצר נחשב קבוע. ועוד, מהיכן למד ר"ש שקופ שגזירת הכתוב שבקבוע, רק הספק העולה ראשון ניתן לפסיקה מדין כל דפריש, הרי הרשב"א בתורת הבית אומר שגם הספק שנוולד אח"כ ניתן לפסיקה מדין כל דפריש?

צריך להבין מה זה קבוע, ומה זה כל דפריש.

נתבונן בארבעה מקרים שהגמ' דנה בהם.

א. חטאת המתה, שנתערבה בבהמות חולין⁵, ימותו כולם. ואי אפשר למושך אחד מהם ולומר כל דפריש מרובא פריש. כי נחשב מקום התערובת קבוע, וכל קבוע כמחצה על מחצה. אבל אם פרש אחד לבד, אומרים כל דפריש מרובא פריש. שהרי שואלת הגמ' שנכבשינהו דניידי, ונאמר כל דפריש מרובא פריש. ומתרצת הגמ' "גזירה שמא יקח מן הקבוע". משמע שאם פרשה לבד אחת מהבהמות, הרי אומרים כל דפריש מרובא פריש.

ב. תשע חנויות מוכרות בשר כשר, ואחת בשר טרף. או תשע ציבורים מצה, ואחד חמין. ונטל מאחת מהם, לא אומרים כל דפריש מרובא פריש, כי נחשב קבוע וכמחצה על מחצה. אבל אם נמצאה חתיכה, אומרים כל דפריש מרובא פריש.

ג. חצר שיש בה יהודי אחד וגוים רבים, ונפלה מפולת בשבת מצילים את כולם. כי זה קבוע, ונחשב מחצה על מחצה. ואם אחד מהם פרש לחצר אחרת ונפלה עליו מפולת, גם אז מצילים אותו ולא אומרים כל דפריש מרובא פריש.⁶ וכן קבוצת אנשים יהודים שיש ביניהם גוי אחד. זרק אבן והרג יהודי, לא נחשב מתכוון להרוג יהודי כי זה קבוע כמחצה על מחצה.

5. תלמוד בבלי מסכת זבחים דף עג עמוד א

ונמשוך ונקרב חד מינייהו, ונימא: כל דפריש מרובא פריש! נמשוך? הוה לה קבוע, וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי. אלא ניכבשינהו דניידי, ונימא: כל דפריש מרובא פריש! אמר רבא: (השתא דאמור רבנן לא ניקרב) גזירה שמא יבאו י' כהנים בבת אחת ויקרבו. א"ל ההוא מרבנן לרבא: אלא מעתה, מגיסא אסירא! משום שמא יבאו י' כהנים בבת אחת ויקחו. בעשרה כהנים בבת אחת מי אפשר? אלא אמר רבא: משום קבוע.

6. רמב"ם הלכות שבת פרק ב הלכה כ

היתה חצר שיש בה גוים וישראלים אפילו ישראל אחד ואלף גוים ונפלה עליהם מפולת מפקחין על הכל מפני ישראל, פירש אחד מהם לחצר אחרת ונפלה עליו אותה חצר מפקחים עליו שמא זה שפירש היה ישראל והנשארים גוים.

ד. אשה שנבעלה בעיר, אם הבועל הלך אליה, נחשב כל דפריש והולכים אחר הרוב, ואילו אם היא הלכה לביתו, נחשב קבוע ולא אומרים כל דפריש מרובא פריש אלא נחשב מחצה על מחצה,

ויש לתמוה:

א. למה דיר הבהמות, והחצר עם האנשים, נחשב קבוע. וכל אחד בתוכם הוא בספק של מחצה על מחצה. ואילו עיר שנמצא בה תינוק, או שנמצא בה בשר, לא נחשב קבוע והולכים אחר הרוב.

ב. עוד יש להבין: אם פרשה לבד בהמה מהתערובת, נחשב כל דפריש מרובא פריש. ואם פרש חתיכה בשר מתשע חנויות, או ככר מתשע ציבורים. נחשב כל דפריש מרובא פריש. ואם פרש אחד מהאנשים מהחצר לחצר אחרת ונפל מפולת עליו, לא אומרים כל דפריש מרובא פריש?.

ג. התוס'⁷ בזבחים אומר כי חטאת שנתערבה בבהמות אין זה נחשב קבוע. ורק תשע חנויות ותשע ציבורים נחשב קבוע כי כל דבר נייד לא נחשב קבוע. ומה 'עשה תוס' עם חצר שיש בה יהודים וגוים, שמשם בכלל לומדים את הדין של כל קבוע כמחצה על מחצה?.

ד. מה ההבדל בין אם הבועל הלך לאשה, נחשב כל דפריש מרובא פריש, ואם האשה הלכה לבועל נחשב קבוע?

צריך להסביר את ההבדל בין דין כל קבוע שנחשב כמחצה על מחצה לבין כל דפריש

הגמ' בחולין שואלת מניין שהולכים בתר רוב ומתרצת שלומדים מהפסוק אחרי רבים להטות, ושואלת הגמ' שזה ניחא לרובא דאיתא קמן, כגון סנהדרין, ותשע חנויות, אבל מה המקור ללמוד שהולכים אחרי רוב שליתא קמן, כגון: רוב נשים מתעברות ויולדות. רוב ילדים אינם סריסים, וכו'.

משמע מהגמ', שדין תשע חנויות, שכל דפריש מרובא פריש, לומדים מאחרי רבים להטות. וצריך להבין מה הקשר בין רוב בסנהדרין, שהתורה אומרת שמונים אותם, ולפי הרוב מחליטים. לתשע חנויות ששם אומרים כל דפריש מרובא פריש. וכפי הסברי האחרונים שבדקים את רוב האפשרויות מהיכן יכול הבשר לבוא. ומה ראתה הגמ' באחרי רבים להטות, שהולכים אחר רוב אפשרויות פרישה.

7. תוספות מסכת זבחים דף עג עמוד ב

אלא אמר רבא משום קבוע ולא שייך כל קבוע אלא בדבר הידוע כגון תשע חנויות ותשע צבורין ותשע צפרדעים ותשע עכו"ם שההיתר והאיסור שלהם ידועים במקומם.

ולכן צריך לומר, שדין רוב זה דין, ולא סטטיסטיקה. אין בשום מקום זכר לסברא שבדקים כמה אפשרויות יש לכל צד, ולפי מספר האפשרויות המרובות יותר אנו פוסקים, אין לכך שום מקור.

הדין של הלוך אחר הרוב ברובא דאיתא קמון, לאו דווקא אם אנו סופרים את הדיינים, אלא גם אם הרוב ברור מתוך הידיעה. כגון הגמ' האומרת שבעיר ציפורי יש רוב כשרים. הוא דין בהכרעת הנהגה כלפי אדם או חפץ. כאשר יש לנו ספק אם אדם חייב או זכאי, או שנמצאה בעיר חתיכה בשר שאין אנו יודעים אם כשרה או טריפה, או שנמצא תינוק בעיר ואין אנו יודעים אם הוא יהודי או גוי.

דין התורה אחרי רבים להטות, אומר שכאשר נידון לפני הסנהדרין, ורוב אומר חייב, ומיעוט אומר זכאי, אנו מצווים לנהוג לגבי הנאשם כדעת הרוב ולחייב. ואם יש תינוק נמצא בעיר שרובה נכרים, אנו מצווים לנהוג איתו כחלק מהרוב כנוכרי, ההבנה במונח כל דפריש מרובא פריש, היא שכל מי שאין אנו יודעים עליו מה דינו, עלינו לנהוג איתו לפי רוב האנשים שבעיר.

ולכן בשר שנמצא בעיר שרוב החנויות מוכרים בשר שחוטה ואחת נבילה הרי הבשר שחוטה, כי רוב הבשר בעיר כשר, ולא בגלל שיש תשע חנויות מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת נבילה, ויש לנו יותר אפשרויות פרישה מחנות כשירה מאשר מחנות טריפה. אלא, שהתורה אומרת לנהוג איתו כאילו הוא חלק מהרוב. ואין ספק, כי אילו בחנות היחידה המוכרת טריפה, היו מוכרים יותר בשר מאשר בתשע החנויות הכשרות, הבשר היה טרף. אלא שאין אנו יכולים לדעת בצמצום כל רגע, ולכן הגמ' נוקטת במקרה שהדברים ברורים, כי בעיר שיש תשע חנויות כשרות ואחת טריפה, ההגיון אומר שיש שם יותר בשר כשר. וכן כאשר יש רוב טבחי ישראל, ההגיון אומר שרוב הבהמות השחוטות כשרות. וראיה לכך מהגמ' בבבא בתרא כג: לגבי ניפול הנמצא בין שני שובכים. שאם באחד יש יותר מאשר בשני, הולכים אחר הרוב. ולא אומרים יש רק שני אפשרויות פרישה, או משוכך זה, או משוכך זה, ונלך אחר הקרוב.⁸

8. אחת השאלות שנשאלות בישיבות, אם כאשר יש שני שובכים הולכים אחר מספר היונים הגדול ביותר ויש להחזיר את הגוזל לבעל השוכך הגדול. א"כ כל מעות שנמצאו יש להחזיר לעשיר הגדול ביותר, או לבנק הגדול ביותר. אלא שזו כלל לא שאלה, רוב אינו קובע בעלות, ורוב ממון לא קובע שהמעות נפלו ממנו. רוב קובע הנהגה לגבי ספק. אבל לא מוכיח מי הבעלים. בניפול, מדובר שהגוזל נמצא בין שני שובכים, ומוכח שהוא שייך לאחד מהם. כי המציאות מוכיחה שמדובר בגוזל שנפל מאחד משני השובכים. ודין הניפול כדין שנים אוחזים בטלית ואף אחד אינו יודע של מי הגוזל. והפסיקה אינה מדין ודאי, שהרי מחצה על מחצה יחלוקו, כאשר זה ודאי לא האמת. אלא זו פסיקת בי"ד כדי שלא יריבו. כמו בשנים אוחזים.

הדברים ברורים בדברי הרמב"ם, הן לגבי נמצא, שמשמע מדבריו שהגמ' נוקטת תשע חנויות לרבותא, שאפילו שתשע חנויות מוכרות שחוטה ואינו יודע מהיכן לקח, שהבשר בספק, ואילו לגבי הדין של נמצא, אומר הרמב"ם⁹ "בשר הנמצא מושלך בחוץ הלך אחר הרוב דכל דפריש מרובא פריש".

וכן במקומות אחרים כגון לגבי טומאה כתב הרמב"ם¹⁰: "עיר שיש בה נבלות ושחוטות, בשר הנמצא הולכים אחר הרוב".

ההבדל בין רובא דאיתא קמן לבין רובא דליתא קמן הוא, שברובא דאיתא קמן, אנו קובעים הנהגה ביחס לדבר מסויים, כגון, חתיכת בשר, תינוק, נאשם, ע"פ רוב הדברים מהסוג הזה, כגון, בשר כשר או טרף, יהודים או גויים, פסולים או כשרים, שנמצאים בטווח המשמעותי. וזה נלמד מ"אחרי רבים להטות".

רובא דליתא קמן, אנו רוצים להסיק תוצאה לגבי אדם מסוים, על דבר שאינו ידוע, מכח סברא שכך דרך הטבע עם רוב האנשים. ולכן אם אישה מעוברת, אנו מניחים שילדה. ונ"מ אם צרתה צריכה יבום או לא. אשה נשואה שילדה אנו מניחים שהילד מאביו, כי רוב בעילות אחר הבעל, ולכן אם הכה אותו חייב. וזה כמובן לא ניתן ללמוד מ"אחרי רבים להטות". ולומדים שיש להסתמך על רוב כזה, מכורח המציאות שהתורה קבעה שהורגים רוצח וכו'.

ח. דין קבוע כמחצה על מחצה, אינו קשור לדין הולכים אחר הרוב. דין קבוע כמחצה על מחצה, אינו מתייחס להכרעה על פרט מסויים. דין קבוע הוא דין בהלכות ספיקות.

9. רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ח הלכה יא

עשר חנויות תשע מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת נבלות ולקח בשר מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח הרי זה אסור שכל קבוע כמחצה על מחצה דמי, אבל בשר הנמצא מושלך בשוק הלך אחר הרוב דכל ה דפריש מרובא פריש, אם היו רוב המוכרים עכו"ם אסור, ואם היו רוב המוכרים ישראל מותר.

10. רמב"ם הלכות שאר אבות הטומאה פרק יז הלכה ח'

עיר שיש בה נבלות ושחוטות, בשר הנמצא בה הולכים אחר הרוב, וכן אם היה הנמצא בה ספק שרץ ספק צפרדע הולכין אחר הרוב שיש באותה העיר באותו הזמן, זה הכלל בנמצא הלך אחר הרוב.

רמב"ם הלכות שגגות פרק ח' הלכה ב'

אינו חייב באשם תלוי עד שיהיה שם איסור קבוע, כיצד אכל חלב וספק אם היה כזית או פחות מכזית, או שהיתה לפניו חתיכת חלב וחתיכת שומן ואכל אחת מהן ואין ידוע אי זה מהן אכל, אשתו ואחותו עמו בבית בעל אחת מהן ואין ידוע אי זו מהן בעל, שבת וחול ועשה מלאכות באחד מהם ואין ידוע באי זה יום עשה, או שעשה מלאכה בשבת ולא ידע מעין אי זו מלאכה עשה, הרי זה מביא אשם תלוי וכן כל כיוצא בזה, אבל אם היתה לפניו חתיכה אחת ספק שהיא חלב ספק שהיא שומן ואכלה פטור שהרי אין כאן איסור קבוע, וכל האוכל חלב הכוי פטור מאשם תלוי שהרי אין כאן איסור קבוע, וכן הבא על אשה שהיא ספק נדה או ספק ערוה של קירוב בשר פטור מאשם תלוי, לפיכך האשה שנמצא דם על עד שלה לאחר זמן והנושא יבמתו בתוך שלשה חדשים וילדה ואין ידוע אם בן תשעה לראשון או בן שבעה לאחרון הרי אלו פטורין מן הקרבן, וכן כל כיוצא באלו שהרי אין שם איסור קבוע.

כאשר יש לנו ספק כגון: עיר, או חנות, שאין אנו יודעים האם הבשר שם כשר או טרף, הרי עלינו להתירם לבשר שנמצא שם כאל ספק, אולם לדעת הרמב"ם, מהתורה ספיקא דאורייתא לקולא. דהיינו, התורה אסרה לאכול בשר שהוכח פוזיטיבית שהוא טרף, התורה לא אסרה לאכול בשר שלא ידוע אם הוא כשר או טרף. ולכן מי שאכל בשר מהעיר הזו, ואין הוכחה פוזיטיבית בעדים כשרים שהבשר טרף, הרי אינו חייב חטאת.

כמו כן אם יש חצר ובה אנשים שאין אנו יודעים אם יש שם יהודים או גוים, ונפלה מפולת, אי אפשר להתיר לחלל את השבת להצילם, מחשש אולי יש שם יהודי. שהרי התורה התירה לחלל שבת להציל יהודי. אבל לא התירה לחלל שבת, להציל כאשר אין לנו ידיעה אם יש שם יהודי.

קבוע, זה מקרה שבעיר יש ודאי בשר טרף, או קבוצה בחצר שודאי יש שם יהודי אחד. או עיר שודאי יש שם יהודי, או גוי. במקרה זה, כל הבשר בעיר יש עליו ספק של מחצה על מחצה, זה ספק שונה מספק של אי ידיעה אם הבשר טרף. וכל האוכל בשר מהעיר הזו חייב באשם תלוי. כדן אם יש שתי חתיכות שאחת מהם חלב ואחת שומן, ואין ידוע מי חלב ומי שומן, או שנתערבה חתיכה חלב בחתיכות שומן, במקום שאין ביטול ברוב, הרי האוכל חתיכה אחת, חייב אשם תלוי. למרות שכל חתיכה היא בספק, ואם אכל ספק איסור אין מביא קרבן. סוג ספק כזה, כאשר יש כאן ודאי חתיכת איסור, נקרא קבוע. והוא זה שנקרא ספק של מחצה על מחצה.

ולכן, כאשר יש קבוצת אנשים בחצר, וודאי שיש שם יהודי אחד, ונפלה מפולת, מותר לחלל

שבת להציל את כולם. ולמרות שעל כל אחד יש ספק אולי הוא גוי, אבל זה ספק של מחצה על מחצה, כי ודאי יש שם יהודי אחד. וכן כאשר אשה נבעלה בעיר שיש שם גוי או פסול אחד, נחשב הדבר כמחצה על מחצה, ולא משנה מי הלך למי.

זה הדין של קבוע, זה דין בספיקות, שאומר שזה ספק שונה מספק רגיל. שכל ספק מותר מהתורה עד שיוכח אחרת, וזה ספק שאסור מהתורה עד שיוכח אחרת.

כל זה לגבי התיחסות חיצונית כללית. אבל אין הכוונה, שהעובדה שיש שם איסור קבוע, או יהודי קבוע, הופך כל אחד באופן פרטני לספק יהודי, או ספק כשר. שהרי כל אחד יודע על עצמו אם הוא יהודי או גוי, וכל בעל חנות יודע בעצמו אם הבשר אצלו כשר או לא, אלא רק כאשר אנו דנים על כל העיר, או החצר, או הדיר. הרי לגבינו, כל אחד בספק של מחצה על מחצה. ולכן כל הפורש מהעיר, מהחצר, או מהדיר, נשאר בספק של מחצה על מחצה, ולא אומרים כל דפריש מרובא פריש.

ולכן:

חצר שיש בה אנשים, אפילו יהודי אחד, והשאר גוים, מפקחים את המפולת על כולם. עיר שיש בה חנויות עם בשר. אפילו תשע מוכרות בשר שחוטא ואחת בשר נבילה, האוכל בשר ולא יודע מה אכל, מביא אשם תלוי.

חצר שיש בה בהמות. חלק חולין וחלק חטאות המתות. ואין ביטול ברוב, אי אפשר לקחת בהמה ולהקריב. ואפילו פרשה הבהמה לבד, אי אפשר להקריבה.

עיר שיש בה אפילו אחד פסול לכהונה, ואשה נבעלה, הרי היא ספק פסולה לכהונה.

כל אלו נחשבים קבוע, כי בחצר יש ודאי יהודי אחד. ובעיר יש ודאי בשר טרף. ובחצר יש ודאי חטאת מתה. ובעיר יש ודאי פסול. כל מקום שיש ודאי, אפילו אחד, זה נחשב קבוע. זה לא קשור אם החנויות קבועות במקומם, או לא. קבוע פירושו מקום שיש בו אחד ודאי מכל סוג.

להבהיר, החנות אינה מקום הקביעות. העיר היא מקום הקביעות, כי יש בה ודאי שחוטא וודאי נבילה. וכל חתיכה בעיר או שחוטא או נבילה. ואין כאן ביטול ברוב, שאין כאן תערובת, ולא הלוך אחר הרוב. שאין כאן שאלה פרטנית, על בשר הנמצא שאין ידוע אם הוא כשר או טרף, שהרי איני מתיחס לחתיכה מסויימת. אלא זה המבט החיצוני הכללי על כל מה שיש בעיר. ונ"מ אם

אדם אכל חתיכה שהוא אינו יודע מה היתה, ובא לשאול הרי מדאורייתא חייב אשם תלוי, כי איקבע איסורא.

על שאלה זו לא נאמר בתורה אחרי רבים להטות. שהרי זו לא שאלה מה דינו של הבשר, כי הבשר אינו מעורב, הבשר יודע מה הוא, (בעליו יודעים) אם הוא בשר כשר או לא. כל תושב יודע אם הוא יהודי או לא. גם כאשר הוא פירש, הוא עצמו לא בספק. והשאלה היא לגבי המסתכל מבחוץ שאינו יודע האם הבשר שאכל כשר. או האם הבעל פסול או כשר. איך עליו להתייחס לבשר, למפולת, לנבעלת, או לבהמה בדיר.

אם נמצאה בעיר חתיכת בשר, או תינוק, הרי אלו אילמים, שאין איש יודע מה דינם. וגם הם עצמם אינם יודעים, זה דין תערובת רגילה, כאן אומרת התורה הלוך אחר הרוב, ותן להם דיני רוב. כמו בכל תערובת, לא סיכויי פרישה, ולא הסתברות סטיסטית, אלא דין תורה של אחרי רבים להטות. ואז, אם נמצא בשר בעיר ללא ידיעה מה הוא, הלוך אחר הרוב, אפילו באיקבע איסורא. שהרי כאשר יש תערובת שאין איש יודע להבחין, כמו בחתיכת נבילה שהתערבה ב-2 חתיכות שחוטה, זה תערובת שנותנת את דין הרוב לכל חתיכה, למרות שיש שם קבוע. ורק כאשר אין רוב, או אין דין ביטול ברוב, וכל חתיכה בספק, למרות שספיקא דאורייתא לקולא, הרי מאחר ויש שם קבוע, מביא אשם תלוי.

ועכשיו נסביר את המקרים שהבאנו:

א. חטאת המתה שנתערבה בבהמות חולין, ימותו כולם. כי נחשב התערובת קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה, ואי אפשר להקריב אף אחת.

כאן יש חטאת שהתערבה בבהמות חולין, החטאת לא בטלה ברוב כי בעלי חיים לא בטלים, אבל יש כאן ודאי חטאת מתה. ולכן זה קבוע, והכל בספק של 50%, ואם יקח אחד מהם, או שאחד יצא החוצה לבד, נשאר עליו אותו ספק

ב. תשע חנויות, ונטל מהם נחשב קבוע וכמחצה על מחצה.

כאן ודאי שיש בעיר בשר טרף, והרי זה קבוע, וכל בשר העיר בספק 50% טרף 50% כשר. ואם יטול חתיכה ולא זוכר מהיכן נטל, החתיכה בספק שקול, כל אדם שמוסתובב בעיר ומחזיק בשר, לגבינו, מבחוץ, זה נחשב 50% 50%, ואילו הוא עצמו יודע, הרי לגבינו זה 100%, אין סתירה בין המבט החיצוני שקובע כהנחה בלא בדיקה, שכל חתיכה היא בספק, לבין המבט של מי שבודק

פרטנית, ויודע בברור כל חתיכה אם היא כשרה או טריפה, ולדידו אין שום ספק על שום חתיכה. אלו שתי נקודות מבט שונות למטרות שונות. המבט הכללי משמעותו שלא ניתן לאכול בשר בעיר ללא בדיקה. בשונה מעיר שלא ידוע אם יש שם בשר שחוטא או בשר נבילה, שניתן לאכול מדאורייתא, ללא בדיקה. ואילו המבט הפרטני קובע את הבדיקה שמאפשרת לאכול את החתיכה. אין קשר לפריש ולא לרוב.

ג. חצר שיש בה יהודי אחד וגוים רבים, ונפלה מפולת בשבת מצילים כי זה קבוע ונחשב מחצה על מחצה.

חצר שיש בה יהודי אחד נחשב ספק של קבוע, כי יש שם יהודי אחד ודאי, ולכן מהמבט החיצוני כל אדם בחצר ספק יהודי ספק גוי, למרות שודאי כל אחד מהם יודע אם הוא יהודי או גוי, אבל מאחר ויש שאלות שהמבט החיצוני צריך להחליט, הרי אם נפלה מפולת על כל יושבי החצר, מצילים את כולם, כי כל אחד עבורינו, בספק. אמנם ברור שברגע שמצאו את היהודי, אין יותר ספיקות על השאר, כי אז כבר הבדיקה הפרטנית היא הקובעת. וכן מי שפורש מהחצר לחצר אחרת. נשאר באותו ספק של 50%

ד. תשע ציבורים מצה, ואחד חמץ. זה לא ספק, ולא קבוע, אין כאן שאלה חיצונית. מה שבציבורים של המצה - מצה. ומה שבציבור החמץ - חמץ. אין כאן ספק וממילא אין כאן קבוע.

שאלה ראשונה: למה הבהמות והחצר נחשב קבוע, ועיר שנמצא בה תינוק לא נחשב קבוע והולכים אחר הרוב.

גם העיר נחשבת כקבוע ולכן במבט חיצוני כל אדם בעיר ספק יהודי ספק גוי בשעור של 50% אפילו שיש רק גוי אחד בעיר. אבל, בהתייחסות לכל אחד באופן פרטי אני יכול לדעת אם הוא יהודי או גוי, אפשר לשאול אותו. לברר עליו. ולכן ביחס לכל פרט, אין משמעות לספק שנצפה מחוץ לעיר. שהרי ודאי הרוב לא הופך אותו לאחר ממה שהוא. ולכן אם נמצא תינוק שאינו יכול לומר מיהו, זאת שאלה על הפרט, ויש דין אחרי רבים להטות ולומר שהוא כפי רוב האנשים בעיר.

שאלה שנייה: אם פרשה בהמה מהתערובת, נחשב כל דפריש מרובא פריש. ואם פרש חתיכה בשר או ככר מתשע חנויות, נחשב כל דפריש מרובא פריש, ואם פרש אחד מהחצר לחצר אחרת ונפל מפולת עליו, לא אומרים כל דפריש מרובא פריש?

פרשה בהמה מהתערובת נשארת באתו ספק שהיה קודם, פרש אחד מהחצר נשאר באותו ספק שהיה קודם. אמנם ניתן לברר אם הוא יהודי, אבל מבחינת המבט מבחוץ, לעיניין לפקח עליו את הגל, הוא באותו ספק. אבל אם נמצא בשר בעיר ואין אפשרות לברר עליו, כי הוא אילם. כאן זו שאלה פרטית על בשר זה, הרי אחרי רבים להטות.

ומתי יש כל דפריש מרובא פריש.

בחתיכה שנמצאה בעיר, בתינוק שנמצא בעיר, בככר שנמצאה בחצר. אפילו שיש קבוע, כי לגביו הרוב כן קובע. הרוב אינו קובע להפוך יהודי לגוי, חנות מוכרת כשר למוכרת טרף, פסול לכהונה לכשר לכהונה, כאשר הם עצמם יודעים מה הם. או כאשר אין קבוע, גם המבט הכללי קובע שכל דפריש מרובא פריש. כגון, עיר שאין בה יהודי ודאי, הרי כל אחד מבני העיר מהמבט החיצוני נחשב גוי, ולמרות שאם יבדק וימצא יהודי בתוכם הרי הוא אינו גוי אלא יהודי, אבל בסתם כל אחד מבני העיר נחשב גוי, ולא מפקחים את הגל עליהם, שהרי אין כאן קבוע, ולכן כל מי שיפרוש מהעיר ועשה מעשה כל שהוא ויעלם חזרה בעיר שלא יכולים לבדוק מיהו, אנו מניחים שהוא גוי. כי כל דפריש מרובא פריש.

או בעדר בהמות בתחום בלתי מוגדר, ולא ניתן לתחום את המקום ולומר בתחום זה יש ודאי חטאת מתה. או קבוצת אנשים שלא ידוע בברור שיש שם יהודי ודאי, הרי אין מפקחין את הגל על כולם, ולא על כל אחד מהם. אלא אם כן הוברר לך שהוא יהודי.

ולכן שואלת הגמ', שיקח אחד מהעדר, ויאמר כל דפריש מרובא פריש. מתרצת הגמ', שכאן יש ודאי חטאת מתה, ולכן העדר קבוע שדין כל בהמה מחצה על מחצה, וגם הפורש ממנו נחשב מחצה על מחצה, שואלת הגמ' ונכבשינו דנייד. דהיינו שיתן להם להתפזר, ואז אין כאן קבוצה מוגדרת שיש בתוכה ודאי חטאת המתה. ומימילא כאשר אין חטאת מתה ודאית אין כאן קבוע ויכול לקחת כל בהמה ולהניח שהיא חולין. ומתרצת הגמ' גזירה משום קבוע- שלא יפזרם היטב ועדיין ישארו במצב קבוע.

וכן הדין בחצר שיש בה גויים ויהודי אחד. הרי כל אחד ממבט חיצוני בלא בדיקה, נחשב מחצה על מחצה. ולכן אם פרש אחד לחצר אחרת עדיין הפורש נחשב מחצה על מחצה, ואם הלכו לחצר אחרת. הרי בהליכתם אינם קבוצה מוגדרת, אלא בהליכתם יש קבוצות קבוצות ואין יהודי

ודאי באף קבוצה, ומימילא כל אדם מהמבט החיצוני נחשב גוי עד שיוכח שהוא יהודי. ואם פירש אחד מההולכים לחצר, הרי אם נפלה עליו מפולת לא מפקחין כי דינו כגוי.¹¹

---

11. רמב"ם הלכות שבת פרק ב הלכה כא

נעקרו כולן מחצר זו לילך לחצר אחרת ובעת עקירתם פירש אחד מהן ונכנס לחצר אחרת ונפלה עליו מפולת ואין ידוע מי הוא אין מפקחין עליו, שכיון שנעקרו כולם אין כאן ישראל קבוע וכל הפורש מהן כשהן מהלכין הרי הוא בחזקת שפירש מן הרוב, לפיכך אם היה הרוב ישראל אע"פ שנעקרו כולם ופירש אחד מהם לחצר אחרת ונפלה עליו מפולת מפקחין. / השגת הראב"ד / נעקרו כלן מחצר זו לחצר אחרת. א"א יש מפרשין בהן מפקחין מפני שהוחזק שם ישראל אבל פירשו מהם ארבעה או חמשה ופירש אחד מהם לחצר אחרת ונפלה עליו אין מפקחין שלא הוחזק שם ישראל.

שאלה על הקדשות

א. לנדרים ושבועות ביטוי יש היתר ע"י שאלה, דהיינו הנודר יכול להתיר את נדרו ע"י שנשאל עליו לחכם, ובתנאי שיתן מניע למה אינו רוצה לקיים את נדרו, דהיינו צריך להסביר שבעת נדרו או שחסרה לו אינפורמציה שאילו ידעה לא היה נודר, כגון שמצטער שקשה לו לקיים נדרו. או שמאז שנדר נשתנו הנסיבות שאילו היו כאלו בשעה שנדר לא היה נודר.

רמב"ם הלכות שבועות פרק ו הלכה א

מי שנשבע שבועת ביטוי וניחם על שבועתו וראה שהוא מצטער אם יקיים שבועה זו ונהפכה דעתו לדעת אחרת, או שנולד לו דבר שלא היה בדעתו בשעת השבועה וניחם בגללו, הרי זה נשאל לחכם אחד או לשלשה הדיוטות במקום שאין שם חכם ומתירין לו שבועתו, ויהיה מותר לעשות דבר שנשבע שלא לעשותו, או שלא לעשות דבר שנשבע לעשותו, וזהו הנקרא היתר שבועות.

רמב"ם הלכות נדרים פרק ד הלכה ה

מי שנדר וניחם על נדרו הרי זה נשאל לחכם ומתירו, ודין היתר נדרים כדין היתר שבועות שאין מתיר אלא חכם מובהק או שלשה הדיוטות במקום שאין חכם, ובלשון שמתירין השבועה מתירין הנדר, וכן שאר הענינות שפירשנו בשבועות כולן בנדרים כדרך שהן בשבועות.

ב. אולם לא רק נדרים ושבועות ניתן לבטל ע"י שאלה. אלא גם הקדש, כגון: קרבנות, קדשי בדק הבית. תרומות, הפרשת חלה. ועוד. אלא שמהגמרא בנדרים נט. משמע שרק כל זמן שלא מסר את התרומה לכהן, הוא יכול להישאל. וכן כתב הרשב"א בתשובה, וכן בחידושו לבבא בתרא.¹²

12. חידושי הרשב"א מסכת בבא בתרא דף קעד עמוד ב

וכדאיתא התם גמ' המקדיש נכסיו והיתה עליו כתובת אשה ר' אליעזר אומר כשיגרשנה ידירנה הנייה ור' יהושע אומר אינו צריך ואוקימנא פלוגתייהו התם ביש שאלה בהקדש פליגי דר' יהושע סבר יש שאלה בהקדש וכדברי ב"ה וחילכך אין חוששין לקנוניא דאי בעי לא הוה צריך לגרש אלא ישאל על הקדשו, ור"א סבר חיישינן דאי אפשר לו לישאל על הקדשו וכב"ש דאמרי דאין שאלה בהקדש, אלמא לדידן דקיי"ל כב"ה די שאלה בהקדש אילו לא נדר על דעת רבים אי

רמב"ם הלכות נדרים פרק ד הלכה ז

וכשם שנשאלים על נדרי האיסור ומתירין אותו, כך נשאלים על נדרי הקדש ומתירין אותו, בין נדרי קדשי בדק הבית בין קדשי מזבח, ואין נשאלין על התמורה.

ומקור הדברים בכתובות כ"ג, בנזיר ל"א, ובגדרים נ"ט. וכך מציינים נושאי הכלים¹³ על הרמב"ם. וכן נפסק בשו"ע לגבי הפרשת חלה שנתערבה בעיסה שישאל על הפרשת החלה. וכן פסק הרמב"ם והשו"ע שיכול להשאל על תרומות ומעשרות.

רמב"ם הלכות תרומות פרק ד הלכה יז

המפריש תרומה ומעשרות וניחם עליהן ה"ז נשאל לחכם ומתיר לו, כדרך שמתירין לו שאר נדרים, ותחזור חולין כמו שהיתה, עד שיפריש פעם שנייה אותה שהפריש תחילה או פירות אחרות.

והכ"מ¹⁴ שואל למה השמיט הרמב"ם את המגבלה שבגמרא (נדריים נ"ט) שרק כאשר עדיין לא

נמי שמסר ליד גזבר דמענתה א"א לו לישאל על הקדשו היה נאמן ואפי' היה בריא כשהקדיש דכל שיש מגו אין חוששין לקנוניא:

ומה שאמרנו דכל שמסר ביד גזבר שוב אינו יכול לישאל עליו הכין מוכח בנדריים פ' הנודר מן המבושל (נ"ט א') דאמר' התם דנדריים קרויין דבר שיש לו מתירין ואפי' באלף לא בטיל ואקשינן התם מתרומה שבטלה במאה ואע"פ שאפשר לו לישאל עליה ופרקינן בתרומה ביד כהן כלומר דאחר שבאה ליד כהן שוב אינו יכול לישאל עליה:

13. כסף משנה הלכות נדרים פרק ד הלכה ז

ומ"ש שנשאלין על נדרי הקדש ומתירים אותו. בפ' שום היתומים (דף כ"ג) אמרינן דר' אליעזר ור' יהושע בשאלה דהקדש פליגי ופירש"י ר"א סבר אין נשאלין על הקדש לחכם ואפילו אומר לו לחכם לא לדעת כן נדרתי והקדש טעות הוא אפ"ה אין חכם מתיר נדרו וכו' ור' יהושע סבר נשאלין על ההקדש ומסיים בה בגמ' הן הן דברי ב"ש הן הן דברי ב"ה שב"ש אומרים הקדש טעות הקדש וב"ה אומרים הקדש טעות אינו הקדש ופירש"י מחלוקת ר"א ור' יהושע היינו נמי מחלוקת ב"ש וב"ה הקדש טעות הקדש ואין שאלה להקדש. הקדש טעות כגון שור לבן היוצא מביתי הקדש ונמצא שחור. וידוע דהלכה כב"ה וכו' יהושע:

14. כסף משנה הלכות תרומות פרק ד הלכה ז

ודע דהתם בגמרא אמרינן בתרומה ביד כהן עסקינן דלא מצי מיתשיל עלה ופירש הרא"ש דכיון שיצאת מרשות ישראל וקיים בה מצות נתניה תו לא מצי לאפקועי שם תרומה מינה על ידי שאלה ויש לתמוה על רבינו למה השמיט זה ואפשר שרבינו היה מפרש כמו שכתב הרא"ש בשם הר"א ממיץ דאכהן קאי דלא מצי מיתשיל שהרי לא קרא עליה הוא שם תרומה אבל ישראל המפרישם מצי מיתשיל עלה אפילו היא ביד כהן ואפשר שמאחר שכתב רבינו המפריש

מסר לכהן את התרומה יכול להשאל ולבטל את התרומה?

שולחן ערוך יורה דעה סימן שכג סעיף א

חלת חוצה לארץ שמוותרת לכהן טהור מקרי, רשאי לאכלה עם זר על שלחן אחד, לפי שאינה מדמעת (פירוש ענין דמוע הוא תרומה שנפלה בחולין). ואפילו נתערבה שוה בשוה. ואם חזרה ונתערבה בעיסה, ואין ק"א לבטל, אם לא אכל העיסה ישאל לחכם עליה ויתיר לו כנדר, דנשאלין על ההקדשות¹⁵, ויחזור ויטול חלה אחרת (תשובת מיימוני סוף הלכות זרעים וב"ה בשם א"ח).

שולחן ערוך יורה דעה סימן שלא סעיף מח

המפריש תרומות ומעשרות, וניחם עליהם, הרי זה נשאל לחכם ומתיר לו, כדרך שמתירין שאר נדרים, ותחזור חולין כמו שהיתה.

והט"ז בסימן שכ"ב שואל על דברי הרמ"א שניתן להשאל על תרומה וחלה, מהמשנה בתרומות שתרומה שנפלה לפחות מאחד ומאה הפירות ירקבו, ולמה לא ישאל על התרומה? וכן איך חייב כרת על שחוטי חוץ שישאל על ההקדש? ועוד כהנה וכהנה. ומתריך שאינו יכול להשאל בגלל תערובת, שזה לא נחשב סיבה להתחרט על ההפרשה.

והש"ך בנקוה"כ מוכיח מהגמ' בנדרים נ"ט שאפשר כן להשאל על תרומה בגין תערובת. עי"ש. ולגבי חיוב כרת בשחוטי חוץ מתריך שאכן אם ישאל לא יתחייב כרת, ורק אם לא נשאל חייב.

וא"כ נשאלת השאלה, למה כאשר נתערבה יונת חטאת בעולה, או בקינים סתומות ימותו, הרי בעלות הקינים יכולות להשאל על נדרם, שאילו ידעו שהיו מתערבות לא היו מקדישים אותן, ומימילא יחזרו לחולין ולא ימותו.

ג. אלא שהדברים הללו מתמיהים. שהרי הנודר אינו יוצר עדיין שום חלות אלא מתחייב בלבד. אפילו אם אומר מעות אלו לצדקה, הרי כאילו אומר הריני נודר לתת מעות הללו לצדקה. אולם

תרומה ומעשרות וניחם עליהם משמע שפיר דמיירי בשלא היה אלא הפרשה בלבד ועדיין לא באה ליד כהן:

15. ש"ך יורה דעה סימן שכג ס"ק ז

דנשאלין על ההקדשות - כדלעיל סי' רנ"ח וכן על תרומות ומעשרות כדלקמן סי' של"א סמ"ח ואם כן לא עדיף הפרשתו זו שאמר תהא חלה מנדר ויתיר לו מ"ש תהא חלה ויחזור ויטול אחרת:

המקדיש בהמה לקרבן, והתורם תרומות ומעשרות, והמפריש חלה. הרי החיל קדושת מזבח על הבהמה. והקדש לא יכול לפקוע לעולם. (חוץ מקדושת דמים שנפדית, או בהמה שהוקדשה למזבח ונפל בה מום, הרי ניתן לפדותה בדמים שהקדושה עוברת לדמים, ובדמים אלו קונה בהמה אחרת לקרבן, אבל הקדושה עצמה לא פקעה בכדי). וכיצד יעלה על הדעת שאם מתחרט על הקדשת הבהמה, הרי הקדושה פוקעת? וכן לגבי תרומה או חלה, הרי הפירות שהפריש חלה עליהם קדושת תרומה וחלה, וחייב לנהוג בהם קדושה, וכיצד חרטתו מפקיעה את הקדושה מזה? ומה מועיל היתר החכם להפקיע קדושת גוף?

והגדיל לעשות השו"ע המשווה נדר לצדקה - להקדש. וטוען שכמו שאין אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו, כך אין אדם נודר לתת לצדקה דבר שאינו ברשותו. שהרי כתב בהלכות צדקה:

שולחן ערוך יורה דעה סימן רנח סעיף ז

אין אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו. כיצד, היה לו פקדון ביד אחר, וכפר בו זה שהיא אצלו, אין הבעלים יכולין להקדישו. אבל אם לא כפר בו, הרי הוא ברשות בעליו בכל מקום שהוא. בד"א, במטלטלין. אבל קרקע שגולה אחר וכפר בה, אם יכול להוציאה בדיינים הרי זה יכול להקדישה, ואע"פ שעדיין לא הוציאה, שהקרקע עצמה הרי היא ברשות בעליה. הגוזל את חברו ולא נתייאשו הבעלים, שניהם אין יכולים להקדישה, זה לפי שאינו שלו, וזה לפי שאינו ברשותו. וכן כל כיוצא בזה. הגה: אם יש לו משכון ביד חברו, מה שהוא נגד הלואתו יג אינו יכול להקדיש, והמותר יכול להקדיש. (מרדכי פ' המוכר). וי"א דאפילו המותר אינו יכול להקדיש. (תא"ו נ"ט). המקדיש שטר חוב צריך כתיבה ומסירה יד כמו בהדיום. (ב"י סי' רנ"ט בשם תשובת הרשב"א /ח"ה ק"מ, ח"ז ר"נ/).

סעיף ח

אם יש לו חוב על אחד ואומר: יהיה להקדש או לצדקה, אינו כלום. אבל אם אמר: חוב שיש לי על פלוני, כשיבא לידי אקדישנו או אתננו לצדקה, חייב להשלים דבריו להקדישו וליתנו כשיבא לידו. ואפילו האומר: חוב שיש לי ביד פלוני יהיה לצדקה, אם אמר כן בפני ב"ח ובפני הגבאי, או בפני טובי העיר (או אדם חשוב שבעיר) (ב"י בשם ר"י), זכה בו הגבאי מדין מעמד שלשתם, והרי הוא צדקה ואינו יכול לחזור בו, ואסור לשנותו.

והדברים תמוהים מאד. שהרי החסרון בהקדשת דבר שאינו ברשותו הוא, כי בהקדש הרי באמירתו מחיל על החפץ קדושה, שאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט. ולכן אם אינו ברשותו, דהיינו שיש לו חסרון בבעלות (כגון שגזלוהו ממנו ואינו יכול להשתמש בו, ולא שאינו ברשותו בפועל כגון שנתנו לשומר שאז ודאי שיכול להקדיש). הרי שאינו יכול להקדיש דבר שיש לו חסרון בבעלות מלאה. אולם בנודר מעות הללו לצדקה, הרי הוא מתחייב לתיתם לצדקה. ולמה שלא יועיל הנדר אפילו אם אינם ברשותו (כגון שהלווה אותם), הרי מתחייב לתיתם לצדקה כאשר יקבלם בחזרה?

וזוהי מחלוקת הרמב"ם והראב"ד.

רמב"ם הלכות מכירה פרק כב הלכה טו

דין ההקדש ודין העניים ודין הנדרים אינו כדין ההדיוט בקנייתו שאילו אמר אדם כל מה שתלד בהמתי יהיה הקדש לבדק הבית או יהיה אסור עלי או אתננו לצדקה אע"פ שאינו מתקדש לפי שאינו בעולם הרי זה חייב לקיים דברו שנאמר ככל היוצא מפיו יעשה.

השגת הראב"ד - דין ההקדש וכו'. א"א רואה אני כי הוא מוסיף אפילו על דברי הרב ז"ל כי הרב כתב במעשה דההוא גברא דתקע ליה חבריה משום דלא היה סלע ברשותו לא מצוי מקני ליה אלא במעמד שלשתן וזה החכם אומר שאפילו לא בא לעולם קנו עניים, ואני אומר שאם חייב עצמו בכך שאמר אתן לעניים כך וכך כלומר מן הפירות שיצאו בכרם שלי וכן כל כיוצא בזה הרי זה חייב עצמו ויתן אבל אם אמר ינתן לעניים כך וכך מפירות שלא באו לעולם לא קנו עניים לדברי הרב, עכ"ל.

ד. הפרשנים מביאים שלושה מקורות בגמ' לכך שקדושת הגוף פורחת ע"י שאלה והתרת חכם. הבא נבדוק אותם ונראה אם אכן זו כוונת הגמ'.

תלמוד בבלי מסכת ערכין דף כג עמוד א

מתני'. המקדיש נכסיו והיתה עליו כתובת אשה ר"א אומר: כשיגרשנה ידור הנאה, רבי יהושע אומר: אינו צריך. כיוצא בדבר ארשב"ג: אף הערב לאשה בכתובתה והיה בעלה מגרשה ידירנה הנאה, שמא יעשה קינוניא על נכסים של זה ויחזיר את אשתו.

גמ'. במאי קמיפלגי. אלא הכא בשאלה דהקדש קמיפלגי; והתניא: המקדיש נכסיו והיתה עליו כתובת אשה ר"א אומר: כשהוא מגרשה ידור הנאה, רבי יהושע אומר: אינו צריך, וא"ר אלעזר ברבי שמעון: הן הן דברי בית שמאי הן הן דברי ב"ה, שב"ש אומרים: הקדש טעות הקדש, וב"ה אומרים: הקדש טעות אינו הקדש.

ומסביר רש"י¹⁶ שכאן מדובר בבעל שהקדיש נכסיו ומתחרט, ורוצה אותם בחזרה, הרי הוא מגרש את אשתו, ומימילא הפודה אותם מהקדש לא ישלם הרבה כי האשה גובה כתובתה מהפודה, ולאחר שתגבה כתובתה היא תחזור לבעלה. ומחשש זה אומר ר"א כי כאשר באה לגבות כתובתה מהלוקח, הרי עליו לידור הנאה ממנה כדי שלא יעשו קנוניה זו. ואילו ר' יהושע אומר שאילו היה הבעל מתחרט לא היה צריך לעשות קנוניה היה פשוט הולך לחכם להתיר נדרו. ומחלוקתם היא האם ניתן להשאל על ההקדשות. הרי לנו ראייה כי ר' יהושע סובר שניתן להשאל על ההקדש, וחכם יכול להפקיע הקדושה.

והקשה השפ"א¹⁷ שהרי מהגמ' בנדרים נ"ט משמע שהיכן שהגיע כבר התרומה ליד כהן לא ניתן להישאל יותר, והרי כאן כבר הגיע ההקדש ליד גזבר, ואינו יכול להישאל יותר, ולכן יש לחשוש שמגרש לקנוניה, ולמה אומר ר' יהושע שלא צריך לידור הנאה כי יכול לישאל על ההקדש? ועיין שם במה שניסה לתרץ בדרך פלפול.

16. רש"י מסכת ערכין דף כג עמוד א

בשאלה דהקדש פליגי - ר"א סבר אין נשאלין על ההקדש לחכם ואפילו אומר לו לחכם לא לדעת כן נדרתי והקדש טעות הוא אפ"ה אין חכם מתיר נדרו הלכך זה המגרש את אשתו בהקדישו מתחרט ואינו מוצא חכם שיתירנו ולכך עושה קינוניא זו ורבי יהושע סבר נשאלין על הקדש והכא אינו צריך לידור הנאה דאי משום קינוניא הוה עביד הוה מתשיל על נדריה ולא בעי לגרשה.

17. שפת אמת מסכת ערכין דף כג עמוד א

שם בגמ' אלא הכא בשאלה דהקדש קמיפלגי כו' הרמב"ם (פ"ז מה"ע) הביא בהך דינא כר"א ותמוה דהא אנן פסקינן דיש שאלה להקדש [כמ"ש עליו הר"ן פ' אלמנה ניזונית] והי' אפשר לומר דהיכי דמסרו לגיזבר תו לית ל' שאלה כמו תרומה כשבאה ליד כהן א"כ ברייתא מיירי בשלא מסרו עדיין לגיזבר והרמב"ם אפשר מיירי שכבר בא ליד גיזבר מיהו לשון הרמב"ם שם שכ' ואין אומרים דהי' בידו לשאול על הקדשו משמע דמיירי היכי דבידו לשאול על הקדשו ואעפ"כ מדירין אותו ואין מובן הטעם.

וביותר תימה על הרמב"ם הפוסק שיש שאלה להקדש כמו שהבאנו לעיל, ובכ"ז פוסק כר"א שעל האיש המגרשה לידור הנאה שמא יעשו קנוניה. ועיין בר"ן שהקשה כך על הרמב"ם ובכסף משנה¹⁸ ול"מ על הרמב"ם.

רמב"ם הלכות ערכין וחרמין פרק ז הלכה יז
המקדיש כל נכסיו ואחר כך גירש את אשתו וגבתה כתובתה מן הפודה מן ההקדש אינו גובה עד שידירנה הנאה, שמא קנוניא עשו על ההקדש, ואין אומריין אילו רצה היה אומר בטעות הקדשתי וישאל על הקדשו לחכם ויחזור לו.

תלמוד בבלי מסכת נדרים דף נט עמוד א
והרי תרומה דאי בעי מיתשיל עלה, ובטלי ברוב! דתנן: סאה תרומה טמאה שנפלה לפחות ממאה חולין תרקב, הא למאה תעלה אמרי: בתרומה ביד כהן עסקינן, דלא מצי מיתשיל עלה.
משמע בגמ' שניתן לישאל על התרומה ולבטלה. אלא א"כ כבר נתנה לכהן. ותימא, מה אכפת לי אם כבר נתנו לכהן, הרי חכם עוקר הנדר למפרע?

18. כסף משנה הלכות ערכין וחרמין פרק ז הלכה יז

המקדיש כל נכסיו ואח"כ גירש את אשתו וגבתה כתובתה. פירוש ובאה לגבות כתובתה מהפודה מיד ההקדש אינה גובה כתובתה עד שידירנה הנאה וכו'. משנה שם (דף כ"ג) המקדיש את נכסיו והיתה עליו כתובת אשה ר' אליעזר אומר כשיגרשנה ידור הנאה ר' יהושע אומר אינו צריך ובגמרא במאי קא מיפלגי, והכא בשאלה דהקדש קמיפלגי ופירש"י בשאלה דהקדש קא מיפלגי ר"א סבר אין נשאלין על ההקדש לחכם ואפי' אומר לו לחכם לא לדעת כן נדרתי והקדש (טעות הוא) אפ"ה אין חכם מתיר נדרו הילכך המגרש את אשתו בהקדשו מתחרט ואינו מוצא חכם שיתירנו ולכך עושה קנוניא זו ור' יהושע סבר נשאלין על ההקדש והכא אינו צריך לידור הנאה דאי משום קנוניא הוה עביד הוה מתשיל על נידריה ולא בעי לגרשה. והתניא בניחותא דבשאלה פליגי הן הן דברי ב"ש וכו' מחלוקת ר"א ור' יהושע היינו נמי מחלוקת ב"ש וב"ה הקדש טעות הקדש ואין שאלה להקדש עכ"ל. וללישנא בתרא פשיטא דאין הלכה כר"א כיון דאתי כבית שמאי ואפי' ללישנא קמא היא הא קי"ל דר"א ור' יהושע הלכה כר' יהושע ולפיכך יש לתמוה על רבינו שפסק כר"א וכבר תמה עליו הר"ן בפ' אלמנה ניוזנית וכתב ואפשר שסמך לו אדרב הונא דאמר שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי נאמן חזקה אין אדם עושה קנוניא על ההקדש ומשמע התם דדוקא בשכיב מרע הא בבריא חיישינן לקנוניא ואין מאמינין אותו מתוך שיכול להפקיעו בשאלה ואי מהא לא איריא דהתם דדיבורא בעלמא קיל לה טפי משאלה ומשום הכי חיישינן אבל מעשה קשה דגירושין לא עביד כיון דאפשר בשאלה ומשום הכי לא חייש ר' יהושע עכ"ל:

תלמוד בבלי מסכת נזיר דף ל עמוד ב

מתני'. בית שמאי אומרים: הקדש טעות הקדש, וב"ה אומרים: אין הקדש. כיצד אמר שור שחור שיצא מביתי ראשון הרי הוא הקדש, ויצא לבן בית שמאי אומרים: הקדש, ובית הלל אומרים: אינו הקדש. דינר זהב שיעלה בידי ראשון הרי הוא הקדש, ועלה של כסף בית שמאי אומרים: הקדש, ובית הלל אומרים: אינו הקדש. חבית של יין שתעלה בידי ראשונה הרי היא הקדש, ועלתה של שמן בש"א: הקדש, ובה"א: אינו הקדש.

רמב"ם הלכות נזירות פרק ט הלכה ח

מי שדמה שהוא חייב בנזירות והפריש קרבנותיו ואח"כ שאל לחכם והורהו שאין זה נדר ואינו חייב בנזירות מה יעשה בקרבנות שהפריש, יצאו וירעו בעדר שזה הקדש טעות שאינו הקדש כמו שיתבאר במקומו.

ה. וצריך לומר

יש הבדל מהותי בין נדר והקדש בטעות. לבין היתר נדרים ע"י שאילה. שהרי המקדיש בטעות מחלוקת בין ב"ה לב"ש אם הקדש בטעות חל בכלל. דהיינו שהתכוון להקדיש שור זה ובטעות הקדיש שור אחר. כאן אין צורך בהתרת נדרים. שהרי אין כאן נדר אלא הקדשה. והקדשה בטעות סוברים ב"ה שאינה חלה. וכן נדר בטעות. כגון שראה חברו ואמר הריני נזיר שזה חברי, והתברר שטעה ואין זה חברו, הרי זה נדר בטעות ואינו צריך כלל התרה. זה כלל לא חל. או שהיה נזיר שהפריש קרבנותיו, ונשאל על נזירותו ונתבטלה הנזירות, הרי הקרבן שהקדיש היה הקדש בטעות, שהרי כלל לא היה חייב בקרבן, והוא הקדיש קרבן לחובתו, ואם אינו חייב הרי זה הקדש בטעות.

שאלת נדרים, אינה נדר בטעות. אלא חרטה על מה שנדר. וטוען שאילו היה יודע שיקשה עליו לקיים נדרו הרי לא היה נודר. אין זה נדר בטעות, אלא חרטה על מה שנדר. וחידוש התורה שניתן ע"י חכם להתיר את הנדר בגין חרטה, זהו חידוש בנדרים. אולם אין לזה קשר לקרבנות, לתרומות, ולחלה. לא מועילה חרטה להפקיע קדושת הגוף מהקרבן, מהתרומה, ומהחלה. הדבר ברור ולא צריך ראיה.

ולכן הגמ' בנוזר ל"א שמביאה את מחלוקת ב"ה וב"ש אם הקדש בטעות הוי הקדש, לא מזכירה שצריך לב"ה ללכת לחכם להתיר נידרו. וכן המשנה שם, והרמב"ם שכותבים בנוזר שנשאל על נזירותו הבהמה שהפריש לחובתו יוצאת לרעות בעדר כחולין ללא צורך בהתרת ההקדש ע"י חכם. אין צורך בהיתר אלא הקדושה בטעות מתברר למפרע שכלל לא חלה.

אין כלל אפשרות להתיר הקדש ע"י חכם, וכל היתר נדרים לא שייך בטעות אלא בחרטה, ומועיל רק בנדר ולא בהקדש. ואילו נדר או הקדש בטעות כלל לא צריך התרה.

ומה שכתב הרמב"ם (הובא לעיל) שכשם שנשאלים על נדרי האיסור ומתירין אותו, כך נשאלים על נדרי הקדש ומתירין אותו, בין נדרי קדשי בדק הבית בין קדשי מזבח, הכוונה לנודר להפריש קרבן כגון האומר הרי עלי עולה. זה נדר רגיל, וכל זמן שלא הקדיש לא נתפסת הקדושה על כלום. אלא עליו חל חיוב להפריש עולה. ולכן יכול להתיר נדרו זה. אבל אם הקדיש בהמה לעולה אין שום דרך להפקיע את הקדושה ממנה (אלא א"כ הקדיש בטעות).

והגמ' בערכין שאומרת שר' יהושע אומר שלא מדירים אותו כי אין חשיש שיטען שהקדיש בטעות, כי טענת הקדש בטעות אינו תלוי בטענתו, אלא צריך להוכיח. ולכן למרות שהרמב"ם אומר שנשאלין על נדרי הקדש, הכוונה כמו שהסברנו שנשאלין על נדר שנדר הרי עלי עולה, נדר זה הרי הוא ככל נדר וניתן להתרה. אולם המקדיש נכסיו הרי הקדישם ואין כאן נדר ואין כאן היתר נדרים. רק טענת טעות יכול לטעון. ולזה לא חוששים. כי צריך להוכיח טעות.

ועתה נותרה הגמ' בנדרים נ"ט שמשמע במפורש שניתן להישאל על תרומה. וכן פסק הרמב"ם (הובא לעיל) "וכן המפריש תרומה ומעשרות וניחם עליהן ה"ז נשאל לחכם ומתיר לו, כדרך שמתירין לו שאר נדרים, ותחזור חולין כמו שהיתה, עד שיפריש פעם שנייה אותה שהפריש תחילה או פירות אחרות."

וצ"ל שהרמב"ם לשיטתו שתרומה בזמן הזה היא מדרבנן. כך שלמעשה אין הפירות טבל ולא חלה קדושה על התרומה, וזה רק מדרבנן, ולכן דינו כמו כל נדר שכשאומר הרי זו תרומה הוא מתחייב לתיתה לכהן, וזה נדר בר הפרה ע"י חכם אם מתחרט על נדרו.

ולכן אם נתן את התרומה לכהן לא מועיל השאלה. כוונת הגמ' שאם נתערבה התרומה אצל הכהן, הרי הוא ודאי אינו בעלים להתיר הנדר, ולכן אצלו אין זה דבר שיש לו מתירין.

ומה שהבעלים יכולים להתיר הנדר זה כלל לא מפקיע את המתנה שנתן לכהן. שהרי בנדרים

ככלל הביצוע אינו מתבטל עם התרת הנדר, שהרי הביצוע אינו נובע מהנדר, אלא פעולה נפרדת שאם יבצע אותה הרי קיים את נדרו.

למשל, אדם הנודר לתת לראובן מתנה 100 ש. אם נתן לו 100 ש מתנה, הרי קיים את נדרו, אולם אין הנתינה קשורה לנדר. הנתינה הינה מתנה לכל דבר, ולכן אם נשאל על הנדר, וביטלו, הרי אינו חייב לתת את המתנה. אבל אם נתן את המתנה הרי ביטול הנדר לא עוקר את המתנה.

בעוד שהקדש או הפרשת תרומה הרי ההקדשה או ההפרשה היא המחילה קדושה על הבהמה או הפירות, ואם ההקדש או התרומה היו בטעות, ממילא פקע מלמפרע הקדושה מהבהמה או מהפירות. ואצל הכהן יש חולין של הבעלים שחייב להחזירם לו. שהרי נתינת תרומה היא אינה מתנה שהרי טובת ההנאה של הבעלים בתרומה אינה ממון דהיינו אינה חלק מהבעלות על הפירות. אלא זכות צדדית. ולכן אינו מקנה לכהן כלום אלא נותן לו לקיום חובת נתינה, ואם מתברר שאין הפירות תרומה הרי הנתינה לא היתה כלום, והוא הרי מעולם לא התכוון להקנות לו בקנין את הפירות.

אולם כאשר מדובר בתרומה דרבנן. הרי הפירות טבל מדרבנן, דהיינו חכמים אסרו עליו לאכול הפירות בלא שיפריש מהם תרומות ומעשרות מדרבנן. ואם מפריש תרומה הרי היא אינה קדושה. אלא על הכהן והמפריש לנהוג איתה כמו עם תרומה דאורייתא, כי כך תקנו חז"ל. אולם הפירות עצמם למעשה פירותיו של הבעלים, וחכמים חייבו אותו לתת אותם לכהן

וא"כ כאשר הוא מפריש תרומה הרי הוא מתחייב לתת לכהן במתנה את הפירות וזה נדר רגיל. וכשנותן לו אותם הרי הוא מקנה לו אותם במתנה. ולכן אם נתן לכהן לא יכול להשאל על התרומה,

ו. וראיה ברורה להבדל בין הקדש בטעות לפתח הרטה על נדר יש להביא מגמ' מפורשת בנויר.

תלמוד בבלי מסכת נויר דף לא עמוד ב

מתני'. מי שנדר בנויר, נשאל לחכם והתירו, היתה לו בהמה מופרשת תצא ותרעה בעדר. אמרו ב"ה לב"ש: אי אתם מודים בזה שהוא הקדש טעות, שתצא ותרעה בעדר?

נשאל לחכמים והתירוהו וכו'. א"ר ירמיה: מדב"ש נשמע לדבית הלל, לאו אמרי ב"ש: הקדש בטעות הוי הקדש כיון דאיגלאי מילתא דלאו שפיר נזר תצא ותרעה בעדר, לב"ה נמי, אע"ג

דאמרי: תמורה בטעות הויא תמורה, ה"מ היכא דאיתיה לעיקר הקדש, אבל היכא דמיתעקר עיקר הקדש איתעקר נמי תמורה.

המשנה אומרת שמי שנדר בניזיר והפריש קרבנותיו ונשאל על נזירותו והתירו לו הרי הקרבן חולין, כי הקדש בטעות לא הוי הקדש. ואומרים ב"ה לב"ש האם אינכם מודים במקרה כזה שלמרות שאתם סוברים שהקדש בטעות הוי הקדש, בכ"ז אם פקעה הנזירות ממילא הקרבן צריך לצאת לחולין.

ולכאורה קשה. מה שואלים ב"ה את ב"ש מהמשנה. הרי ב"ש סוברים שגם נזירות בטעות הוי נזירות כי נזירות לב"ש זה כמו הקדש ולא כמו נדר. וא"כ איך יכול להשאל על נזירותו?

תלמוד בבלי מסכת נזיר דף ט עמוד א

מתני'. הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה בש"א: נזיר, ובה"א: אינו נזיר.

גמ'. הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה ב"ש אומרים: נזיר. ואמאי מכל אשר יעשה מגפן היין אמר רחמנא ב"ש סברי לה כר"מ, דאמר: אין אדם מוציא דבריו לבטלה; וב"ה סברי לה כרבי יוסי, דאמר: בגמור דבריו אדם נתפס, והאי נדר ופתחו עמו הוא. ובית שמאי נמי, נדר ופתחו עמו הוא! אלא, ב"ש סברי לה כרבי מאיר, דאמר: אין אדם מוציא דבריו לבטלה, וכיון דאמר הריני נזיר הוה ליה נזיר, כי קאמר מן הגרוגרות ומן הדבילה לאיתשולי הוא דקאתי, וב"ש לטעמייהו, דאמרי: אין שאלה בהקדש, וכיון דאין שאלה בהקדש, אין שאלה בניזירות; ובית הלל סברי כר"ש, דתנן: ור"ש פוטר, שלא התנדב כדרך המתנדבים.

אלא מוכרחים לומר שב"ש רק חולקים על הנודר נזיר בטעות, ששם ב"ה מתירים לא מדין פתח חרטה, אלא מדין טעות. וע"ז אומרים ב"ש שכמו שהקדש בטעות הוי הקדש, כך נזירות בטעות הוי נזירות, אולם בנוגע לפתח חרטה בניזיר לא חולקים ב"ש שודאי נזירות הוא ככל נדר לפתח חרטה ע"י שאילה לחכם.

וכן הקשה בעל הגהות "ציון וירושלים" על הירושלמי בנויר פ"ה (דף כ"ב:) על רש"י¹⁹ בנויר האומר שר"א לא יכול ללמוד שעשה דוחה ל"ת מנוזיר שהרי הל"ת של נוזיר הוא קל שכן ישנו בשאילה. והקשה הרי ר"א הוא מבית שמאי והם סוברים שכמו שאין קרבן בטעות כך אין נדר בטעות. וא"כ נוזיר אינו בשאילה לר"א.

אלא שגם כאן ברור שדברי ב"ש שנוזרות חלה בטעות, אינו קשור לכך שיכול להשאל על נוזרותו מדין חרטה.

19. רש"י מסכת נוזיר דף מא עמוד ב

ור"א דאתי עשה ודחי לא תעשה מנליה - בשלמא לרבנן דילפי מצורע מזקנו דבהשחתת זקן אתא ליה עשה דוגילח את כל שערו ודחי ליה ללאו דהשחתת זקן אלא לר"א מנא ליה אי מהשחתת זקן כרבנן כיון דלר"א לא אתי ליה עשה דוגילח את כל שערו ולידחי לגמרי את לא תעשה דהשחתת זקן דלדידיה בתער הוא דמישתי מצורע אבל לא במלקט ורהיטני לא אתיא ליה עשה בהדיא ודחי ליה לכוליה לא תעשה אלא לפלגא דבתער מישתי אבל לא במלקט ורהיטני ואי מראשו דמצורע דדחי ליה ראשו דבנוזיר איכא למיפרך מה לנוזיר שכן ישנו בשאלה ואי מזקנו דכהן מצורע דמותר בתער איכא למיפרך נמי דמכהן לא ילפינן שכן לאו שאינו שוה בכל וכדאמר לקמן בפרק שני נוזירין, נוזיר (דף נח:).

חטאת העוף הבאה על הספק

על ספק חטא לא מביאים קרבן חטאת, אלא מביאים אשם תלוי, ואילו ספק זיבה מביאים קן מספק, והחטאת אינה נאכלת. ודין זה נלמד בהיקש "והזב את זובו לזכר ולנקבה", ובגמ' מביאה 2 סוגי ספק. שיוולדת מביאה קן מספק, והחטאת אינה נאכלת. המפלת ולא ידוע מה הפילה, או שתי נשים שהפילו אחת ילדה נפל המחייב בקרבן, ואחת ילדה נפל שאינו מחייב בקרבן, ואינו יודעות מי החייבת ומי הפטורה, שתיהן מביאות קרבן קן לידה, והחטאת אינה נאכלת.

תלמוד בבלי מסכת נזיר דף כט עמוד א

והתניא, ר' יוסי ברבי יהודה אומר: מנין לחטאת העוף שהיא באה על הספק שאינה נאכלת? תלמוד לומר: +ויקרא טו+ והזב את זובו לזכר ולנקבה, מקיש נקבה לזכר, מה זכר מביא קרבן על הודאי, אף נקבה מביאה קרבן על הודאי; ומה זכר מביא על הספק, אף נקבה מביאה על הספק; ומה זכר מומין שהוא מביא על הודאי מביא על הספק, אף נקבה מומין שהיא מביאה על הודאי מביאה על הספק; אי מה זכר מביא קרבן ונאכל, אף נקבה מביאה קרבן ונאכל! אמרת? לא, אם אמרת בזכר שכן איסור אחד, תאמר בנקבה ששני איסורין, מאי שני איסורין, לאו איסור נבילה וחולין בעזרה! מתקיף לה רב אחא בריה דרב איקא: ודילמא מיחייב עליה, משום דמיתחזי כתרין איסורין מדרבנן.

תלמוד בבלי מסכת כריתות דף ז עמוד ב

מתני'. יש מביאות קרבן ונאכל, ויש מביאות קרבן ואינו נאכל, ויש שאינם מביאות. ואלו מביאות ואינן נאכלות: המפלת ואין יודע מה הפילה, ושתי נשים שהפילו אחת מומין פטור ואחת מומין חובה. א"ר יוסי אימתי? בזמן שהלכו זה למזרח וזה למערב, אבל אם היו שתיהן עומדות - שתיהן מביאות קרבן ונאכל.

רמב"ם הלכות מחוסרי כפרה פרק א הלכה ז

האשה שלא הוחזקה עוברה והפילה ולא ידעה מה הפילה, אם נפל שחייבת עליו קרבן או דבר שאינה חייבת עליו קרבן, הרי זו ספק יולדת ומביאה קרבן ואין חטאתה נאכלת, וכן שתי נשים שהפילו שני נפלים נפל אחד ראוי להקריב עליו והנפל האחר פטורה עליו ואין אחת מהן מכרת נפלה, כל אחת משתיהן מביאה קרבן מספק ואין חטאת אחת משתיהן נאכלת שחטאת העוף הבאה על הספק נשרפת שמא אינה חייבת ונמצאת חטאת זו חולין שנשחטו בעזרה שהן אסורין בהנאה כמו שביארנו בהלכות שחיטה.

רמב"ם הלכות שגגות פרק יא הלכה ב

יראה לי שאלו החייבים קרבן מספק אינן מביאין קרבן שמא יכניסו חולין לעזרה, ואם תאמר והלא חטאת העוף באה על הספק ואינה נאכלת, מפני שהמביא אותה מחוסר כפורים אסור לאכול בקדשים עד שיביא כפרתו, אבל מי שאינו מחוסר כפורים אינו מביא קרבן מספק.

הלכה ז

מי שהיו לפניו שני שבילים אחד טמא ואחד טהור הלך בראשון וחזר והלך בשני ובעת שהלך בשני שכח שהלך בראשון ונעלמה ממנו טומאה זו ונכנס למקדש או אכל קדש חייב, הלך בראשון ונכנס למקדש או אכל קודש, פטור מפני שהוא ספק טמא.

והקשה ב"ק"רן אורה²⁰⁰ על הגמ' בנויר כ"ט: כמה קושיות.

20. קרן אורה מסכת נזיר דף כט עמוד ב

ותו איכא למידק בשמעתין למאי דיליף ר"י ב"ר חטאת העוף מאשם תלוי והרי לא דמיין להדדי דאשם תלוי בעינן דוקא קביעת איסור. וחטאת עוף באה אפילו בלא קביעת איסור כגון ספק נפל ספק ולד. ועוד לפי מה שכתב הרמב"ם ז"ל בפרק י"א מהלכות שגגות דאין חטאת העוף באה מספק אלא דצריכה להכשירה בקדשים כמו זב ויולדת. אבל מטמא מקדש אינו מביא מספק. והשתא היכי מצינן למימר דהתורה אמרה להביא חטאת העוף הא מה"ת בלאו הכי מותרת בקדשים לדברי הרמב"ם ז"ל דספק דלא אקבע איסורא מה"ת לקולא. ומלשון הרמב"ם ז"ל בפ"א מהל' שגגות (הלכה ב') שכתב יראה לי דעל ספק טומאת מקדש אינו מביא קרבן מספק דלא נאמרה חטאת ספק אלא כדי להכשירה בקדשים. מדבריו ז"ל נראה דהבאת חטאת התירו הוא משום דספק הוא ולא הקילו אלא כדי להכשירו בקדשים אבל לא בטומאת מקדש. ולפי זה הא דאמרינן לקמן דנזיר טמא מייתי חטאת העוף מספק היינו דוקא למ"ד דאינו מונה נזירות טהרה עד שיביא חטאתו. אבל למ"ד דמונה מיד בשמיני ואם כן אמאי יביא חטאת העוף

א. איך לומדים שאשה יולדת מביאה קרבן לידה חטאת העוף על ספק מכך שספק חוטא מביא אשם. הרי אשם מביאים רק על ספק של חתיכה משתי חתיכות, שזה ספק של איקבע איסורה, ואילו חטאת העוף מספק מביאה האשה גם על ספק ילדה נפל ספק ולד, שזה ספק רגיל שלא מביאים עליו אשם?.

ב. איך כתב הרמב"ם בפרק י"א משוגות ה"ב שלא מביאים קרבן מספק שלא להכניס חולין לעזרה, אלא רק זב או זבה מביאים קרבן חטאת העוף מספק, כדי להתירם באכילת קדשים, הרי גם ללא הקרבן הם מותרים באכילת קדשים לשיטת הרמב"ם שספק דאורייתא מותר מדאורייתא?

ג. הרמב"ם פוסק שספק טומאה בניזיר מביא חטאת העוף מספק. והרי אין החטאת מעכבת אותו בהמשך נזירותו וטהרתו?

עוד יש להקשות על הרמב"ם, שמהמשנה לפי הסבר הרמב"ם משמע, שאם נתערב קן סתומה של אשה אחת עם קן סתומה של אשה אחרת, והכהן עשה חצין למטה וחציין למעלה הרי החצי כשר, שמא עשה למעלה את כל הקן של אחת ולמטה את כל הקן של השניה. ולכן יש להביא עד קן להקריב אחת למעלה ואחת למטה לשם מי שחסר לה. והחטאת נשרפת ולא נאכלת ככל ספק חטאת העוף, והרי יתכן שהכל הוקרב כדין והרי זה ספק דאורייתא לקולא לדעת הרמב"ם ולמה תביא עוד קן מספק?

רמב"ם הלכות נזירות פרק ט הלכה יד

שני נזירים שנטמא אחד מהם ואין ידוע מי הוא כיצד מביאין קרבנותיהן, מביאין קרבן טומאה וקרבן טהרה במלאת ימי נזירותם, ואומר אחד מהם אם אני הוא הטמא קרבן טומאה שלי וקרבן טהרה שלך, ואם אני הוא הטהור קרבן טהורה שלי וקרבן טומאה שלך וסופרים ימי נזירות אחרת גמורה מאחר קרבנות אלו, וחוזרין ומביאין קרבן טהרה, ואומר אחד מהן אם אני הוא שהייתי טמא קרבן טומאה שלי וקרבן טהרה שלך וזה קרבן טהרתי אם אני הוא הטהור קרבן טהרה שלי וקרבן טומאה שלך וזה קרבן טהרתך, נמצאו שלא הפסידו בקרבנותיהן כלום.

הלכה טו

מת אחד מהן הרי זה מביא חטאת העוף ועולת בהמה, ויאמר אם טמא הייתי החטאת מחובתי והעולה נדבה, ואם טהור הייתי העולה מחובתי וחטאת העוף ספק, וסופר ימי נזירות אחרת ומביא קרבן טהרה, ואומר אם טמא הייתי העולה הראשונה נדבה וזו חובה ואם טהור הייתי העולה הראשונה חובה וזו נדבה וזה שאר קרבני, ואין אחד משניהם מגלח תגלחת טומאה אלא אם כן היו קטנים או נשים שאין אלו מקיפין פאת ראשם מספק.

הלכה טז

וכיצד יולד להם ספק זה בטומאה כגון שהיו שני הנזירין עומדין ברשות היחיד שספק טומאה שם טמא והיה אחד מבחוץ רואה אותן ואמר ראיתי אחד מכם שנטמא ואיני יודע מי הוא.

ויש להסביר את דברי הרמב"ם

הרמב"ם כותב כי ספק דאורייתא לקולא מדאורייתא, ורק לחומרא מדרבנן. ואילו הרשב"א רוב הראשונים סוברים שספק דאורייתא לחומרא מדאורייתא. ושואל הרשב"א מהגמ' בחולין שמוכחה שרובא דאורייתא מכך שניתן להקריב קרבן שחייב להיות תמים, ואולי יש לו נקב בושט במקום שחטיטה. ומכאן מוכח שהולכים אחר הרוב מהתורה שרוב בהמות כשרות. ואילו לשיטת הרמב"ם מה ההוכחה?. אולי הקרבן כשר למרות שיש ספק אולי יש לו פסול, אלא מאחר וזה ספק הרי ספיקא דאורייתא לקולא.

אלא שזו לא קושיה. דעת הרמב"ם שספיקא דאורייתא לקולא מדאורייתא היא כי אם התורה אומרת שאסור לאכול חלב, "כל חלב וכל דם לא תאכלו" הרי אסור לאכול חלב ודאי, אולם כאשר יש ספק אם חתיכה זו חלב או לא. אין איסור לאכול. אלא א"כ יש הוכחה שזה חלב. או שזה בשר טרף, כגון חתיכה שנמצאה בעיר שרוב הבשר שם טרף, הרי כל דפריש מרובא פריש, והולכים אחר הרוב והבשר טרף,

אבל במקרה שהתורה מחייבת להקריב בהמה תמימה ללא מום לקרבן, הרי יש צורך בבהמה שמוכח פוזיטיבית שהיא לא טריפה. ולא די בספק. ולכן מוכח שהולכים אחר הרוב. וזוהי הוכחה פוזיטיבית.

יש ספק שנקרא בגמ' "איקבע איסורא" ושם לא הולכים אחר הרוב אלא זה נחשב כמחצה על מחצה. המקור הוא החיוב להביא קרבן אשם על ספק של חתיכה משתי חתיכות, וזה סוג ספק

שבו לא אומרים ספיקא דאורייתא לקולא מדאורייתא, אלא חייבים להביא קרבן אשם, ומכאן לומדת הגמ' שכמו שעל ספק חיוב חטאת שנובע מספק של איקבע איסורא מביאים קרבן, כך על ספק של זבה שנובע מאיקבע איסורא כגון שתי נשים שהפילו אחת וילד שמחייב קרבן ואחת נפל שאינו מחייב קרבן, ואין יודעות מי הפיל מה. הרי זה ספק של חתיכה משתי חתיכות שנחשב איקבע איסורא, ולכן כל אחת חייבת להביא קרבן יולדת, ומביאה חטאת הבאה מספק שלא נאכלת. או שני נזירים שעד ראה שאחד מהם נטמא ולא יודע מי, הרי זה ספק של איקבע איסורא, וחייבים קרבן.

אולם יש בגמ' עוד סוג של יולדת או זבה שמביאה קרבן חטאת מספק. למרות שאין שם איקבע איסורא. כגון אשה שילדה ספק נפל ספק וילד. או כהן שהקריב קיני נשים שהתערבו חצי למעלה וחצי למטה. ואלו ספק חייבות קרבן ולמה מביאות קרבנן מספק?

ועל זה אומר הרמב"ם שזה דין באשה יולדת או זבה שהתורה מחייבת אותה פוזיטיבית להקריב קרבנה כדי להתירה לאכול בקדשים ומימילא לא מועיל ספק הקריבה או ספק ילדה. שהרי היתה בהריון, ואין לה יותר חזקת טהרה.